

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Ved Valget i 1943 : Valgbog for Det konservative Folkeparti

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1943

Emne: Partiprogram, partiprogrammer, program

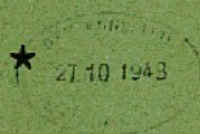
Opstilling: DA-småtryk. Politik 8

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

Ved
Valget i 1943

Valgbog
for det konservative Folkeparti

VED VALGET I 1943

VALGBOG FOR
DET KONSERVATIVE FOLKEPARTI

*

FORORD

Som dette Valg adskiller sig fra alle andre Valg, har denne Valgbogs Udarbejdelse heller ikke kunnet følge de sædvanlige Linier. Hensigten med den er at give vore Kandidater og Talere et Grundlag af Kendsgerninger, og ikke mindst Citater, som de kan benytte ved Udfærdigelsen af deres Foredrag og ved Diskussioner om de forskellige Spørgsmaal. Omfanget af Bogen maatte naturligvis blive begrænset, men det er mit Haab, at det nødvendigste Materiale dog nogenlunde er kommet med. Det er en Selvfølge, at der i Bogen kun omtales Forhold, som paa den ene eller den anden Maade har været offentligt fremme. Ved Udarbejdelsen har jeg i stor Udstrækning benyttet „Politiske Meddelelser“, som ogsaa ved denne Lejlighed har bekræftet sin Nytte. Planen i Bogen haaber jeg er overskuelig. Den indledes med en *historisk Oversigt*, og derefter følger en Række *særlige Afsnit* om forskellige af de Spørgsmaal, som kan tænkes behandlet under Valgkampen. Det er mit Haab, at Bogen — sin Utilstrækkelighed tiltrods — dog vil gøre nogen Nytte.

O. B. K.

Valgbogen er et fortroligt Partidokument.

Historisk Redegørelse for Tiden efter Krigens Udbrud.

Med Verdenskrigens Udbrud d. 1. September gik ogsaa dansk Politik ind i en ny Periode, med en ændret Indstilling og andre Krav til det politiske Arbejde end før. Et Udtryk herfor finder man i den Udtalelse, som udsendtes fra det konservative Landsraadmøde den 2. December 1939.

LANDSRAADSMØDETS UDTALELSE

2. December 1939.

Det hedder heri:

Da brød en Storkrig ud, og til Krigens Krav føjedes den altoverskyggende Opgave: Bevarelsen af Danmarks Frihed og Fred.

Paa denne Baggrund tager dansk Politik Sigte mod enkle Maal:

Udadtil: Udbygning af Landets militære og civile Værn til Hævdelse af vor Uafhængighed og Neutralitet, Styrkelse af det nordiske Fællesskab, som Statsoverhovedernes Møde i Stockholm var Vidnesbyrd om.

Indadtil: I størst mulig Udstrækning Opretholdelse af Landets Erhvervsliv, Sikring af Produktion og Beskæftigelse og med alle til Raadighed staaende Midler Beskyttelse og Værn for Folkesundhed og Folkemagt.

Det fremhæves videre i Udtalelsen, at *Det konservative Folkeparti er rede til i Samvirke med Rigsdagens øvrige Partier og Regeringen at gøre Dagens Gerning.* „Vort Tilbud og vort Krav under Tryk af Tidens Alvor er politisk og social Fordragelighed, saglig Ansvarsbevidsthed og national Solidaritet.“ Og tilsidst i Udtalelsen fastslaaes „*Samling, Samarbejde og Sammenhold er vort Ønske for det danske Folk i de svære Tider, som kommer.*“

Som man ser, trækkes allerede her Linierne op for den Politik, som skulde blive ført i Krigens og Besættelsens Tid.

FOLKETINGETS BESLUTNING

19. Januar 1940.

Paa Grund af en Udtalelse af Statsminister *Stauning* ved Nyt-aarstid 1940, der havde vakt megen Uro, ikke mindst i Officerskredse (Oberst *Giersing*), kom der paa konservativt Initiativ en Forhandling i Gang mellem de politiske

Partier med *det Formaal at faa klarlagt Danmarks forsvarspolitiske Stilling*. Disse Forhandlinger førte til Vedtagelsen af en *Beslutning i Folketinget* den 19. Januar, i hvilken man paa officiel Maade fastslog Enigheden om et Forsvar for Neutraliteten. Beslutningen, der blev vedtaget ved en eneste Behandling, har følgende Ordlyd:

„Folketinget beslutter at udtale, at man fra alle Sider i det danske Folk er enig om, at Landets Neutralitet skal opretholdes, og at de Midler, der raades over, om fornødent skal anvendes for at hævde og værne Rigets Fred og Uafhængighed, og tilsiger Ministeriet sin Støtte i Arbejdet herfor.“

For Forslaget stemte alle Folketingets Partier.

Socialdemokratisk Udtalelse om Forsvaret.

Under Behandlingen holdt Socialdemokratiets Ordfører, *Hartvig Frisch*, en Tale, som ved sin stærke Understregning af Viljen til at værne Friheden og Selvstændigheden vakte stor Opmærksomhed.

Vi citerer af *Hartvig Frischs* Tale:

„Danmarks Vilje er Fred, Frihed og Selvstændighed, og derfor har Regering og Folk fra den første Begyndelse af Krig og Krigstilstand erklæret og fastholdt den fuldkomne Neutralitet.

Til Underbyggelse af denne Politik er hele det danske Folk og herunder den Arbejderklasse, paa hvis Vegne mit Parti taler, rede til at sætte ind alt, hvad vi raader over af Produktivkraft og Snilde, af Udholdenhed og Magtmidler for at bevare vort Land frelst og frit.“

Hartvig Frisch sluttede med at sige: „Selv om vi i mange Ting kan dele os efter forskellige Anskuelser, saa bøjer vi alle vore Viljer sammen for dette ene store Maal: Danmarks Fred, Frihed og Selvstændighed.“

Konservativ Udtalelse.

Paa de Konservatives Vegne udtalte *Henning Hasle* bl. a.:

Baade indadtil og udadtil er det betydningsfuldt, at der herefter ikke kan herske Tvivl om, at vor Neutralitet vil blive hævdet og værnet med al den Kraft, vi raader over. — Der er nok af Ting, som skiller os, og det er derfor glædeligt, at vi paa dette vigtige Punkt i en vanskelig og truende Tid fastslaar Enighed i det danske Folketing. Ikke blot Folketingets overvejende Flertal, men ogsaa Medlemmerne af det andet høje Ting og — jeg tør tilføje — det danske Folk som saadant vil staa bag denne Udtalelse.

Nye Forsvarsbevillinger til 65 Millioner Kroner.

Det er ofte blevet sagt, at denne Beslutning blev et Slag i Luften og ikke efterfulgtes af Handlinger. Det er rigtigt, at den viste sig virkningsløs overfor Begivenhederne den 9. April, men det er ogsaa rigtigt at fremhæve, at Partiernes, der havde stemt for Beslutningen, og Regeringen, der havde modtaget den, *ikke lod det blive herved, men ret hurtigt efter Vedtagelsen drog Konsekvenserne heraf ved Gennemførelsen af nye store Bevillinger til Forsvaret*. Ialt blev der bevilget 65 Millio-

ner Kroner, væsentligt til Torpedo- og U-Baade, Luftjagere og Antiluftskyts. Naar man betænker, at Forsvarets *aarlige* Udgifter laa paa

nogle og fyrretyve Millioner Kroner, indtager denne Bevilling en enestaaende Plads i vor forsvarspolitiske Historie.

Danmark besættes.

Men denne Forsvarsbevilling kom — som ofte før i vort Lands Historie — for sent. Den 9. April om Morgen blev tyske Tropper Danmark, og ved en Raadslagning paa Amalienborg, hvori Kongen, Kronprinsen, Stats- og Udenrigsministeren, Hærens og Flaadens to Øverstkommanderende og enkelte andre Ministre deltog, vedtoges det at kapitulere for det tyske Ultimatum.

Besættelsesmagtens Opraab.

I et Opraab, som den 9. om Morgen blev kastet fra Flyvemaskiner, hedder det:

„Den danske og norske Regering er hverken villige eller i Stand til at kunne yde en virksom Modstand mod det engelske Indfald. Derfor har Tyskland besluttet at foregribe det engelske Angreb og med sine Magtmidler selv at overtage Beskyttelsen af Danmarks og Norges Kongerigers Neutralitet og værne den, saalænge Krigen varer.

Det er ikke den tyske Regerings Hensigt at skaffe sig et Støttepunkt i Kampen mod England. Den har udelukkende det Maal at forhindre, at Skandinavien bliver Slagmark for de engelske Krigsudvidelser.“

Om den Overenskomst, der blev sluttet ved den danske Kapitulation, hed det i Opraabet, at den skulde sikre:

at Kongeriget bestaar videre, at Hæren og Flaaden opretholdes, at det danske Folks Frihed agtes, og at dette Lands fremtidige Uafhængighed fuldt ud sikres.“

Kongens og Regeringens Proklamation.

Senere paa Dagen udstedte Kongen med Statsministerens Kontratsignatur en Proklamation til det danske Folk, hvori meddeles, at „den danske Regering har under Protest besluttet at ordne Landets Forhold under Hensyn til den Besættelse, som har fundet Sted“. Befolkningen opfordres til rolig og behersket Holdning og „loyal Optræden overfor alle, som har Myndighed at udøve“.

Kongen tilføjede en *personlig* Henvendelse til Folket, der er blevet retningsgivende for det danske Folks Holdning under Besættelsestiden.

Kongens Proklamation lyder:

„Under disse for vort Fædreland saa alvorlige Forhold opfordrer jeg alle i By og paa Land til at vise en fuldtud korrekt og værdig Optræden, da enhver uoverlagt Handling eller Ytring kan have de alvorligste Følger.

Gud bevare Dem alle. Gud bevare Danmark.

Amalienborg, den 9. April 1940.

CHRISTIAN R.“

SAMLINGSREGERINGEN DANNES

I Løbet af den 9. April drog Regeringen og Partierne den Konsekvens af Begivenhederne, at man besluttede *Dannelsen af en Samlingsregering*, idet tre Konservative: Fibiger, Hasle og Christmas Møller, og tre Venstremænd: Brorsen, Krag og Hauch, blev Medlemmer af Regeringen uden Portefeuille, men saaledes, at hver af dem fik forskellige Fagministerier som særligt Arbejdsomraade. I Anledning heraf udsendtes følgende Meddelelse den 12. April fra Den konservative Generalkorrespondance:

„I Anledning af de fremkomne Bladmeddelelser om Det konservative Folkepartis Repræsentation i Ministeriet, skal Den konservative Generalkorrespondance oplyse, at da Statsministerens Opfordring til Folketingsmændene Fibiger, Henning Hasle og Christmas Møller om Indtræden i Ministeriet var en personlig Opfordring til de paagældende, gik Partiets Beslutning alene ud paa Ret for de paagældende til at indtræde, saafremt de selv mente, det var rigtigt.“

ANSVARET FOR DEN 9. APRIL

Naar Meningerne om det rigtige i at indtræde i Samlingsregeringen var delte i det konservative Parti, skyldtes det naturligvis først og fremmest Harmen overfor den Politik, som havde ført til den 9. April, og Frygten for, at man skulde blive delagtig i et Ansvar, som man ikke

følte sig forpligtet overfor. En Klaring paa dette Omraade blev tilvejebragt paa det Fællesmøde, som Rigsdagen allerede den 9. om Aftenen afholdt. I sin Tale her udtalte Statsminister Stauning:

„Den nuværende Regering har Ansvaret for den Afgørelse, der blev truffet i denne Dags Morgen, og vi føler, at vi har handlet ud fra en ærlig Overbevisning om, at vi ved Afgørelsen fritog Land og Folk for en tungere Skæbne.“

Intet Opgør under Besættelsen.

I sin Tale indrømmede Statsminister Stauning saaledes klart den gamle Regerings fulde Ansvar for Kapitulationen. Oppositionspartierne paa deres Side maatte naturligvis stille sig paa det Standpunkt, at Tiden for et Opgør om Ansvaret for Begivenhederne, som gik forud for Kapitulationen, maatte opsættes, til vi atter var alene med os selv i Landet. Hverken Venstres eller de Konservatives Repræsentanter har ved deres Indtrædelse i Ministeriet taget Medansvaret for det, der var passeret før dets Dannelse, *men den endelige Klarlæggelse af de Beslutninger og Handlinger, der gik forud, maa udsættes, indtil vi i Frihed og med alle Dokumenterne paa Bordet kan faa Spørgsmaalene objektivt, redeligt og sagligt belyst.*

NATIONAL FÆLLESREGE- RING

den 8. Juli.

Fra konservativ Side indtog man hurtigt det Standpunkt at betragte

Samlingsregeringens første Form som *midlertidig*, idet man var klar over, at en Regering, som skulde løse Tidens store Opgaver, maatte have en større Fasthed og med en mere ligelig Fordeling af Ansvar og Opgaver mellem de deltagende Partier. Paa konservativ Foranledning førtes gentagne Gange Forhandlinger om en Rekonstruktion af Ministeriet, saaledes at Oppositionens Ministre fik tildelt Fagomraader som egentlige Fagministre. Forhandlingerne strandede i første Omgang; men ved Juli Maanedes Begyndelse naaedes et Resultat, der skabte fastere Form for Samarbejdet og omdannede Regeringen til en egentlig national Fællesregering. Den 2. Juli udstedtes en Fælleserklæring af de samarbejdende Partier, og den 8. Juli rekonstrueredes Ministeriet, hvorved to Konservative og to Venstremænd overtog Fagministerier, og tre Personer udenfor Politikernes Rækker: Scavenius, Gunnar Larsen og Harald Petersen, indtraadte i Ministeriet som henholdsvis Udenrigsminister, Minister for offentlige Arbejder og Justitsminister. Dette skete under Indtryk af en Agitation, som ret kraftigt var blevet ført fra forskellige Kredse for, at særlig Sagkundskab skulde indbringes i Regeringens Arbejde. Fra konservativ Side havde man paa et vist Tidspunkt tilkendegivet Ønsket om, at Udenrigsminister Munch traadte tilbage, men det nye Ministeriums Sammensætning skyldtes ikke et konservativt Forslag.

De samarbejdende Partiers Manifest.

Manifestet af 2. Juli, der er blevet retningsgivende for det politiske Samarbejde og er et historisk Dokument af Betydning, har følgende Ordlyd:

„De paa Rigsdagen repræsenterede Partier, der ønsker den bestaaende Forfatning bevaret som Grundlag for det politiske Liv, har besluttet at gennemføre et nationalt dansk Samarbejde.

Partierne lægger alle Parti-Uoverensstemmelser til Side og samles til Sikring af den Uafhængighed og Integritet, som er tilsagt vort Land, og som er Folkets fornemste Ønske.

Dette Samarbejde vil paa Rigsdagen og igennem Regeringen virke for Løsning af de Opgaver, som Tiden fører frem, og navnlig vil det være magtpaaliggende at gennemføre saadanne Reforme, som ogsaa med Hensyn til Budgetter og Statsøkonomi under de ændrede Vilkaar skaber Sikkerhed for sunde økonomiske Forhold.

Desuden vil man skride til saadanne Foranstaltninger, som kan bidrage til Formindskelse af Understøttelsestrængen, ved at den arbejdsdygtige Befolkning føres over til Udførelse af Arbejde, der kan tjene til Sikring baade for de Arbejdsløse og for Samfundet.

Iøvrigt vil det være Formaalet at bringe Dagens Opgaver til hurtig Løsning og at sikre det bedst mulige Samarbejde med de Nationer, med hvilke Forbindelse er mulig, og hvis Forstaaelse vi ogsaa paakalder.

Nationalt Samarbejde med disse Folk er Maalet for vore Partiers Bestræbelser.

For at sikre Samarbejdets videre Udvikling og tilrettelægge Arbejdet, naar Rigsdagen ikke er samlet, vælger Partierne et Fællesudvalg paa to Medlem-

mer fra hvert af de fire Partier og et Medlem af Danmarks Retsforbund.

Det konservative Folkeparti:
Halfdan Hendriksen, Ole Bjørn Kraft.

Det radikale Venstre:
J. Veistrup, A. M. Hansen.

Venstre:
J. P. Stensballe, Knud Kristensen.

Socialdemokratiet:
Charles Petersen, Hartvig Frisch.

Danmarks Retsforbund:
Oluf Pedersen.

Udenrigsminister Scavenius' **8. Juli-Erklæring.**

Ved sin Indtræden i Ministeriet udstedte Udenrigsminister Scavenius en Erklæring, der vakte megen Opmærksomhed. Den indledes med en Sammenligning mellem Forholdene under Verdenskrigen og den nuværende Krig.

Derefter udtalte Udenrigsministeren:

„Ved de store tyske Sejre, der har slaaet Verden med Forbavselse og Beundring, er en ny Tid oprundet i Europa, der vil medføre en Nyordning i politisk og økonomisk Henseende under Tysklands Førerskab. Det vil være

Danmarks Opgave herunder at finde sin Plads i et nødvendigt og gensidigt aktivt Samarbejde med Stortyskland. Det danske Folk stoler paa, at det i den nye europæiske Ordning vil kunne bevare sin Selvstændighed, og det haaber at vinde Forstaaelse for sin Egenart og for sin traditionelle fredelige politiske og sociale Udvikling.“

Erklæringen udsendtes med Tilføjelse af, at den var tiltraadt af den samlede Regering.

(Om Det konservative Folkepartis Stilling til Forholdet mellem Besættelsesmagten og os se Afsnittet „Danmark — Tyskland“)

Kort Tid efter Regeringens Dannelse opstod Spørgsmaalet om Afsluttelse af en *Mønt- og Toldunion* mellem Danmark og Tyskland, utvivlsomt fremkaldt ved Udenrigsministerens Erklæring. Der førtes en Række Forhandlinger, og en dansk Delegation med Minister Gunnar Larsen som Leder var gentagne Gange i Berlin. Men Resultatet blev til Slut, at man fra dansk Side erklærede, at man ikke kunde tiltræde Tanken, og Forhandlingerne gled derved ud i Sandet.

Uro omkring Regeringen.

Betydningsfulde Erklæringer vedrørende Regeringens Stilling.

I Oktober—November Maaned opstod der adskillig indrepolitisk Uro, dels fremkaldt ved en voldsom Agitation fra det danske *national-socialistiske* Partis Side, dels af *andre Kredse*, som ønskede en Regerings-Rekonstruktion, der vilde afsvække Regeringens Tilslutning til

Rigsdagen og gaa andre Veje end de parlamentariske ved Dannelsen af Regeringen.

Den 3. Oktober traadte Handelsminister *Christmas Møller* tilbage fra sin Post i Ministeriet og efterfulgtes af *Halfdan Hendriksen*. Ogsaa fra Samarbejdsudvalget, i hvil-

ket han var indvalgt i Stedet for Halfdan Hendriksen, saa Christmas Møller sig nødsaget til at træde tilbage.

En Afklaring af Vanskelighederne omkring Regeringen fandt Sted igennem en Udtalelse, Statsminister Stauning fremsatte i Folketinget den 15. November. Den havde følgende Ordlyd:

„Der har i nogen Tid været udspreddt Rygter om Dannelse af en ny Regering, og dertil var der intet at sige, hvis man tænkte paa en Omdannelse efter lovlige Linier. Man synes imidlertid ganske at se bort fra den Tilstand, der baade ved Lov og ved Praxis er fastlagt.

Jeg benytter derfor Anledningen til at udtale, at hele Regeringen staar paa parlamentarisk Grund. Rigsdagen kan ikke lukkes ude fra Deltagelse i Dannelsen af Ministerium, og der er ingen i den samlede Regering — *heller ikke Landets Konge* — som nærer noget Ønske om at handle uden om Rigsdagen.

Der findes i Øjeblikket en lovlig Regering, og skal den ændres, maa det ske paa lovmæssig Maade følgende dansk parlamentarisk Statsskik.“

Det betydningsfulde i denne Erklæring er den klare Tilkendegivelse af, at Kongemagten stod fuldkommen paa Regeringens og Rigsdagens Side, og at man ikke fra nogen af disse Parter kunde tænke sig at gaa med til en Nyordning, der svækkede det loyale og tillidsfulde Samarbejde, som hele Tiden havde bestaaet.

Konservativ Udtalelse om Regeringen og Forfatningen.

Dette fandt ogsaa Udtryk fra konservativ Side under Finanslovdebat-

ten, hvor *Ole Bjørn Kraft* paa Partiets Vegne bl. a. udtalte følgende, der var et Svar baade til National-Socialisterne og til andre Bestræbelser for at ændre Grundlaget for Regeringsdannelsen:

„*Konge, Ministerium og Folkerepresentation er Treklangen i vor Forfatning. Af deres Sammenspil udspringer Loven.* Saa længe vor Forfatning bestaar, er dette Grundlag Rettens Grundlag i Danmark. Lovligt kan denne Forfatning kun ændres ved Folkets Beslutning i Frihed derom i Samstemighed med Kongen og Lovgivningsmagtens Ønske. Anden lovlig Vej, der skaber Ret i Danmark, gives ikke. Alle, der har Sæde i denne Sal, har forpligtet sig herpaa. Det skulde være unødvendigt at sige, men undertiden kan det være rigtigt at fastslaa noget selvfølgeligt, for at Tankegange ikke skal forvirres og Forestillinger opstaar, der bringer Uro og Utryghed i Folkets Liv og skader den Tillid, alle har Ret til at nære til, at vi er et lovordnet og lovbundet Samfund, der er i Stand til baade at give og at holde Løfter og Aftaler, udadtil som indadtil.“

NY REGERINGSKRISE VED NYTAARSTID 1941.

Omkring Nytaar 1941 opstod der paany Uro omkring Regeringen og i Forholdet mellem Danmark og Besættelsesmagten. En Række tyske Blade bragte Artikler, hvis Betragtninger pegede i Retning af, at man forudsaa Ændringer i Regeringen og i Forholdet mellem Regering og Rigsdag, og hvori den danske Nationalsocialisme fandt Støtte, samtidig med, at der rettedes stærke Angreb paa danske politiske Personligheder, navnlig Christmas Møl-

ler og Hedtoft-Hansen. Visse Drøftelser fandt utvivlsomt ogsaa Sted i København mellem Repræsentanter for Besættelsesmagten og den danske Regering om Mulighederne for en Ændring i Regeringens Sammensætning. Meningsudvekslingen om det dansk-tyske Forhold fik sin Udløsning den 10. Januar ved *Christmas Møllers* Udtræden af det politiske Arbejde, idet han nedlagde sit Mandat i Folketinget, fratraadte sin Stilling som Forretningsfører for Det konservative Folkeparti og sine Bestyrelsesstillinger indenfor Partiet.

Den 5. Februar bragte Ritzaus Bureau Meddelelse om, at Folketingsmand *Hans Hedtoft-Hansen* traadte tilbage som Forretningsfører for Socialdemokratisk Forbund og udtraadte af Rigsdagens Samarbejdsudvalg. Folketingsmand *H. C. Hansen* nedlagde samtidig sin Stilling som Partisekretær i Socialdemokratiet.

UDVIKLINGEN INDTIL ANTIKOMINTERNPAGTEN

Der fulgte derefter en relativt rolig Periode, der dog af og til afbrødes af fornyede national-socialistiske Angreb paa Personer og Forhold i Danmark. I disse Maaneder gennemførtes ogsaa forskellige Love, der skærpede den danske *Straffelovgivnings* og *Retsplejelovgivnings* Regler for Forseelser og Forbrydelser vedrørende Sabotage-,

Spionage- og *Zersetzung*-Sagerne (se Afsnittet „Retsforholdene“).

I Juli Maaned rettedes fra tysk Side Anke imod Justitsminister *Harald Petersen*, vistnok begrundet med nogle Demonstrationer ved en Fodboldkamp. Uroen omkring Justitsministeren førte til, at han selv besluttede at træde tilbage. Det skete den 8. Juli — Aarsdagen for hans Overtagelse af Ministerposten. Han efterfulgtes af Rigspolitichef *Thune Jacobsen*. Statsministeren udtalte i en Radiotale, at Harald Petersen havde røgtet sin Opgave paa en god Maade og efterlod sig gode Minder. Alle de samarbejdende Partier kunde give Tilslutning til denne Udtalelse.

— En Række Domme vakte i Sommerens Løb betydelig Opmærksomhed. Særlig samlede denne sig omkring Dr. *Vilh. la Cour*, der for Piecen „Ord til os i Dag“ idømtes 80 Dages Hæfte. Efter at la Cour en kort Tid havde været afhørt ved den tyske Krigsret, overførtes hans Sag efter indtrængende Henstilling fra den danske Regering, og man har Lov til at sige efter en særlig Indsats fra de konservative Ministre, til den danske Domstol, hvor hans Dom afsagdes. Dette var den første Sag af denne Karakter.

FORBUD MOD KOMMUNISMEN

Da Krigen mellem Tyskland og Rusland udbrød den 22. Juli, rejstes fra tysk Side Krav om *Internering af kommunistiske Ledere*, og

dette blev imødekommert, saaledes at et betydelig Antal Kommunistere blev taget i Forvaring. Der fandtes ikke i dansk Ret nogen udtrykkelig Lovhjemmel hertil; man handlede ud fra Nødretsgrundsætningen, der menes at dække i et Tilfælde som dette, hvor Statens Sikkerhed og Velfærd er i Fare.

Det var naturligvis nødvendigt hurtigst muligt at søge Lovhjemmel tilvejebragt for Fremtiden, og den 20. August forelagde Justitsministeren et Lovforslag, hvorefter alle kommunistiske Foreninger og Sammenslutninger og kommunistisk Virksomhed af enhver Art forbydes, og hvorefter Personer, hvis Adfærd har givet særlig Grund til at antage, at de vil deltage i kommunistisk Virksomhed eller Agitation, kan tages i Forvaring efter Justitsministerens Bestemmelse. De skal dog inden 24 Timer stilles for Københavns Byret, der afgør, om Forvaringen skal opretholdes. Justitsministeren er pligtig til hver 3. Maaned at give et Rigsdagsudvalg Meddelelse om, hvilke Personer der er eller har været taget i Forvaring, og Grunden hertil.

Konservatismens Stilling til Kommunistloven.

Under Debatten mindede den konservative Ordfører, Ole Bjørn Kraft, om Folketingsdebatten 1933, hvor Kommunisterne havde indtaget en Stilling, der viste, at de kunde tænke sig at gaa ulovlige Veje for at faa Magten. Han udtalte, at

„et Parti, som lod sine Meninger bestemme ikke af Hensynet til dets eget Folk, men af, hvad et andet Lands Interesser kræver, placerer sig selv i sine Landsmænds Opfattelse, og det vilde derfor ogsaa virke ynkværdigt, om et saadant Parti, naar det kom i Vanskeligheder, pludselig vilde søge Ly bag ved Landsmandsskabets Lov, som det saa tydeligt har tilsidesat.“

Ole Bjørn Kraft understregede under Debatten meget stærkt, at Lovven kunde rumme en farlig Tendens. Han udtalte, at

„Lovens Bestemmelser meget let vil kunne komme i et beklageligt Modsætningsforhold til almindelig dansk Retsfølelse og blive et Brud paa Grundsætninger, som det har været vor Stolthed at hævde gennem de mange Aar, i hvilke dette Land har været et retsordnet Samfund, hvor der har været Tryghed for enhver Borger i Lovens Læ. Det er denne vaabenløse Tryghed, som Topelius taler om, denne det lovordnede Samfunds Beskyttelse mod Voldsmagts Vilkaarlighed, som stedse har været en ubrydelig Rettesnor for nordisk Lovgivning og Retshaandhævelse.“

Ikke mindst Lovforslagets § 2 om Sikkerhedsforvaring indebærer en Fare for, at en ulykkelig Afvigelse herfra kunde blive nødvendig. Ingen kunde ønske *lettres de cachet* indført i Danmark, saa at Borgernes Sikkerhed alene var afhængig af enkelte Mænds eller de regerendes Forgodtbefindende. For en dansk folkevalgt Rigsdag maa det altid være en væsentlig Opgave at sørge for, at der ikke indføres Tilstande, hvor Domstolens Beskyttelse mod Vilkaarlighed undrages Borgerne“.

Til Sikring herimod skulde de tidligere nævnte Garantier tjene.

De samvirkende Fagforbund rettede den 17. September en Opfordring til de Kommunistere, som end-

nu beklædte Tillidshverv indenfor Fagbevægelsen, at frafalde.

DANMARK TILTRÆDER ANTIKOMINTERNPAGTEN

I Anledning af 5-Aars Dagen for Antikominternpagtens Tilblivelse havde Tyskland indbudt 7 Stater til at slutte sig til Pagten. De 7 var: Bulgarien, Danmark, Finland, Kroatien, Rumænien, Slovakiet og den kinesiske „Nationalregering“.

Antikominternpagten gaar ud paa, af de kontraherende Stater gensidig vil underrette hinanden om den kommunistiske Internationales Virksomhed, raadføre sig om de nødvendige Afværgeforanstaltninger til Modvirken af saadan Virksomhed samt gennemføre disse

Foranstaltninger i snævert Samarbejde.

Opfordringen gav Anledning til lange Drøftelser indenfor Regeringen og Samarbejdsudvalget, der afsluttedes Søndag den 23. November. Det var kun med de største Betænkeligheder, at man fra dansk Side tiltraadte. Efter Underskrivelsen udsendtes en Erklæring fra Udenrigsministeriet, hvori det blev fremhævet, at *Danmarks Tiltræden ikke medførte andre Forpligtelser end dem, der fremgik af Pagten selv, altsaa heller ingen politiske Forpligtelser*, at den ikke berørte Danmarks Stilling som ikke-krigsførende Magt, og at de Foranstaltninger, der skulde træffes, kun var af politimæssig Karakter paa eget Territorium.

Udviklingen i 1942.

Ministeriet Buhl.

Den første Del af 1942 forløb forholdsvis roligt baade indadtil og udadtil. Den 3. Maj døde Statsminister Stauning efter nogen Tids Sygdom, og den 4. Maj udnævntes Finansminister Buhl, der i Forvejen var konstitueret som Statsminister, til denne Post. Ved sin første Fremtræden for Folketinget fremsatte Buhl en Erklæring, der understregede, at den hidtidige Politik baade indadtil og udadtil vilde blive fortsat uændret. Han sluttede sin Tale med at sige: „Formaalet med min Udtalelse er at fremhæve Kontinui-

teten i den Politik, der har været og vil blive ført paa den gældende Forfatnings og det bestaaende Samarbejdes Grund, og hvis store Maal er at føre Danmark frelst gennem Krigstidens Skær til den Dag, som det danske Folk med Længsel imødeser — Dagen, da Danmark igen faar sin fulde Frihed tilbage.“

I Stedet for Buhl udnævntes fhv. Forsvarsminister Alsing Andersen til Finansminister. Udnævnelsen gav Anledning til Angreb fra forskellig Side. Dels hævdede man, at Alsing Andersen var ukvalificeret,

dels fremhævede man hans Del i Ansvar for Begivenhederne den 9. April. Efter at Alsing Andersen nu paany udtraadte af Regeringen, har Diskussionen ikke megen Interesse. Fra det konservative Partis Side indtog man rent objektivt det Standpunkt, at det var Socialdemokraterne, som havde Ret til at besætte Ministerpladsen. Hvad hans politiske Kvalifikationer og danske Indstilling angik, havde man ingen Betænkkeligheder. Henvisningen til Stillingen den 9. April vilde føre til, at man tog Opgøret om Ansvar nu, medens det jo hele Tiden har været Forudsætningen for Samarbejdsregeringens Dannelse, at dette skulde vente, indtil Spørgsmaalet kunde klares i Fred og Frihed.

Advarsel mod Sabotage.

Slutningen af 1942 blev mere alvorlig og mere bevæget end Begyndelsen af Aaret. I Løbet af Sommeren fandt der forskellige Sabotagehandlinger og andre beklagelige Begivenheder Sted, som foranledigede Statsminister Buhl til den 8. September i Radioen at holde en meget alvorlig Tale, i hvilken han indtrængende advarede imod Sabotageforbrydelser og fremhævede, at

direkte eller indirekte er det vort eget Land, der kommer til at lide mest under Følgerne af saadanne Handlinger. Han appellerede til alle danske Kvinder og Mænd om at være virksomme for, at Besindighedens Aand stadig kommer til at raade i vort Folk. Hvis dette ikke skete, kunde man komme til at staa overfor den Situation, at der rejses Spørgsmaal om Tilstrækkeligheden af vor nugældende Straffelovgivning eller overhovedet om vor Adgang til selv at holde Justits paa dette Omraade.

Fra konservativ Side sluttede man op om Statsministerens alvorlige Advarsel. Saaledes havde Konservativ Ungdoms Ledelse allerede den 20. August til samtlige Amtsledere udsendt et Cirkulære, i hvilket man indtrængende fremhævede, „at alle og enhver paa sin Plads nøje bevare den nødvendige Ro og Besindighed og i et og alt holder sig Kongens Bud efterretteligt“. I en senere Skrivelse fremhæver Formanden for Landsorganisationen, Adjunkt Karl Olsen, at det er en Ærespligt for Organisationen at følge Regeringens Bestræbelser for under alle Omstændigheder at bevare Ro, Orden og Værdighed.

Regeringsskiftet den 9. November.

Frikorps Danmark var i Tiden den 12. September—13. Oktober hjemme paa Orlov. I denne Periode fandt der i Modsætning til, hvad der

ellers havde været Tilfældet, en Række Sammenstød Sted, og der opstod en Følelse af Uro, Usikkerhed og Utryghed i den danske Be-

folkning. Denne Stemning forøgedes yderligere, da Kong Christian paa en Ridetur den 19. Oktober styrtede med Hesten og kom alvorligt til Skade. Situationen var paa dette Tidspunkt meget spændt; nogen officiel Meddelelse fremkom ikke for det danske Folk; men fra Berlin forelaa et Telegram, hvori man kom ind paa Situationen. Det hedder heri:

„Med Hensyn til de i Udlandet udbredte Rygter, som vil vide, at der er sket en *Tilspidsning af Situationen i Danmark*, viser man i kompetente tyske Kredse den største Tilbageholdenhed, men lader dog skinne igennem, at *faktisk forløber i Danmark ikke alt saaledes, som man skulde kunne have ventet* paa Baggrund af den yderst korrekte Holdning, som alle tyske Instanser i Danmark viser — en Holdning, som endog gentagne Gange er blevet anerkendt af den fjendtlige Presse.

I Wilhelmstrasse giver man Udtryk for den Opfattelse, at den i enhver Henseende mønsterværdige Optræden af de i Danmark staaende tyske Tropper saa vel som af alle derværende tyske Militærinstanser og Myndigheder ikke har kunnet give Anledning til nogen som helst Klage, men at *visse danske Kredse aabenbart har misforstaaet denne Indstilling og troet, at de kan tillade sig en hel Del*. I denne Forbindelse antydes Hændelser, som er bekræftet af Øjenvidner, og som tillader at drage Slutninger om, at *visse danske Kredse har en Bedømmelse af Situationen, som maa forekomme mærkeligt indskrænket*. Fremfor alt har det, efter hvad man her erklærer, gjort et meget daarligt Indtryk, at de Danskere, der mod Øst har sat deres Liv ind som Frivillige i Kampen mod Bolshevismen, ved deres Hjemkomst er blevet mødt uden Agtelse, med Ringeagt og endog med Spot.

Saadanne Hændelser er, fremhæver man her, egnet til at forstyrre Atmosfæren og faa Virkninger paa en eller anden Maade.

Iøvrigt afholder man sig i kompetente tyske Kredse fra at beskæftige sig nærmere med de mange Gisninger, som er udbredt i Udlandet.“

Baggrunden for Situationen

var følgende: I Slutningen af September havde den tyske Gesandt, von Renthe-Fink, med en Henvisning til Telegramudvekslingen mellem Kongen og Rigskansler Hitler i Anledning af Kongens Fødselsdag, efter Ordre forladt København, ligesom den danske Gesandt havde faaet Meddelelse om, at han maatte afrejse fra Berlin, og den Øverstkommanderende for Besættelsestropperne, General Lüdke, blev kaldt hjem og afløst af General von Hanneken. I en hel Maaned herskede der Usikkerhed over, hvad Konsekvenserne heraf vilde blive. Den diplomatiske Forbindelse mellem de to Landes Statsoverhoveder var afbrudt, og nogen Afspænding i Situationen syntes ikke at finde Sted. Den 29. Oktober modtog Udenrigsminister Scavenius Indbydelse til at komme til Berlin for at drøfte det dansk-tyske Forhold med den tyske Rigsudenrigsminister von Ribbentrop. Efter Hjemkomsten drøftedes de Oplysninger og Meddelelser, som Udenrigsministeren havde modtaget i denne Samtale, i 4 Døgn paa Rigsdagen og mellem Partierne og i Samarbejdsudvalget. Forhandlingerne afsluttedes sent

Lørdag Aften den 7. November, og Mandag Aften den 9. November udsendes den officielle Meddelelse om, at Statsminister Buhl var traadt tilbage, og at et nyt Ministerium med Statsminister Scavenius som Chef og samtidig som Udenrigsminister var dannet. 4 af de tidligere Ministre, Buhl, Alsing Andersen, Fibiger og Knud Kristensen, udraadte af Regeringen og erstattedes af Mænd udenfor de egentlige Politikeres Kreds, dog saaledes, at Formanden for Venstres Rigsdagsgruppe, Redaktør Elgaard, indtraadte i Stedet for Knud Kristensen, der derefter blev Formand for Venstres Rigsdagsgruppe. Arbejds- og Socialministeriet deltes, og som ny Socialminister udnævntes Formanden for De samvirkende Fagforbund, Laurits Hansen. I en officiel Meddelelse gaves følgende Redegørelse for de Forhandlinger, der var gaaet forud:

„Der har i den forløbne Uge fundet en Række betydningsfulde Forhandlinger Sted indenfor Regeringen og mellem denne og Samarbejdsudvalget saavel som indenfor de politiske Partier paa Rigsdagen.

Det er herunder konstateret, at Forholdene har udviklet sig saaledes, at et Regeringsskifte maa anses for nødvendigt, og efter at Formændene for de Partier, der er repræsenteret i den nuværende Regering, Lørdag Aften havde været tilkaldt til en Konference hos Hs. kgl. Højhed Kronprinsen, ved hvilken Konference Statsminister Buhl var nærværende, afsluttedes Forhandlingerne sent Lørdag Aften med, at Statsminister Buhl med Tilslutning fra de Partier, der støtter den nuværende

Regering, tilraadte Kongemagten at opfordre Udenrigsminister Scavenius til at danne en ny Regering.“

Det fremgaar af denne Meddelelse, at Forhandlingerne havde været meget vanskelige og Meningerne meget delte om, hvorvidt man skulde bestemme sig for den ønskede Regeringsændring. Det er en offentlig Hemmelighed, at et Flertal saavel i Venstre som Det konservative Folkeparti, da den endelige Afgørelse skulde træffes, var imod hele den ønskede Tilslutning, men at der tilsidst efter Konferencen med Kronprinsregenten i begge Partier tilvejebragtes den fornødne Tilslutning.

Overfor en Diskussion, der har fundet Sted om Ansvaret for den Beslutning, der blev truffet, skal vi her kun fremhæve een Ting: at Ansvaret er Rigsdagens og den enkelte Rigsdagsmands, og at der stærkt maa advares imod at bringe Kongemagten ind i den politiske Debat.

STILLINGEN EFTER REGERINGSSKIFTET

Efter sin Tiltrædelse holdt Statsminister Scavenius den 11. November en Tale i Folketinget, der laa paa Linie med tidligere Erklæringer, som er udstedt fra den danske Regerings Side, og hvori han fremhævede, at ogsaa den nye Regering arbejdede i nøje Kontakt med Rigsdagen. Han udtalte:

„Jeg udtaler min Forvisning om, at Regeringen, der i sit Arbejde vil føle sig forpligtet over for Rigsdagen, vil faa et godt og tillidsfuldt Samarbejde med denne saavel som med alle ansvarsbevidste Kredse i Landet. Tiden kræver et maalbevidst og nøgternt Samarbejde, for at vi kan naa det Maal, der maa være fælles for alle i dette Land. Det er Ministeriets og min sikre Tro, at der i de videste Kredse af Befolkningen er Klarhed over Nødvendigheden af dette Samarbejde og over, hvad der kan befæstes og vindes derved.“

Bemyndigelsesloven.

Regeringens første Handling blev Forelæggelse af Forslag til Bemyndigelsesloven. Den giver Regeringen — ikke Justitsministeren paa egen Haand — Bemyndigelse til „ved kgl. Anordning at udfærdige Forbud eller Paabud til Opretholdelse af Ro, Orden og Sikkerhed i det Omfang, hvori det skønnes nødvendigt for at modvirke Handlinger, der under de foreliggende alvorlige Forhold og Landets Besættelse af tyske Tropper er egnede til at bringe Landets Interesser i Fare“. I Anordningerne skal Straffen fastsættes, ligesom der kan gives særlige Regler om Behandling og Paadømmelse af de paagældende Sager. Bemyndigelsen er saaledes begrænset til det specielle Omraade, som er beskrevet ovenfor, og den er givet til den samlede Regering, der i Statsraadet skal tage Stilling til eventuelle Situationer, hvor det maatte anses for paakrævet at gøre Brug af Loven. Et særligt Udvalg af Rigsdagen skal

straks have Meddelelse om eventuelle Anordninger, og Udvalget kan kræve sig forelagt nærmere Oplysninger om de Forhold, der har ført til Anordningens Udstedelse. Loven kan ophæves ved kgl. Anordning, men i Tilfælde af Regeringsskifte kan Loven kun forblive i Kraft, hvis dette godkendes ved Beslutning af Rigsdagens to Ting. Ved Regeringsskifte forstaas i denne Forbindelse, at det nuværende Ministerium afgaar eller undergaar en væsentlig Rekonstruktion.

Loven gennemførtes uden nogen Debat i Folketinget. Ved den endelige Afstemning undlod 4 konservative Medlemmer (Amby, Aksel Møller, Poul Sørensen og Westermann) at stemme. Stein udtalte i Landstinget paa de Konservatives Vegne, at Tilslutning til Lovforslaget blev givet i Tillid til, at Regeringen ikke vilde benytte den givne Bemyndigelse til videregaaende Foranstaltninger end absolut paakrævet. Loven maa iøvrigt ses som et Led i Regeringsrekonstruktionen.

Beskyttelsespoliti for Virksomheder.

Som en yderligere Følge af den skete Udvikling skal til Slut kun nævnes Justitsministerens Forslag den 1. December, hvorefter det er en Pligt for Virksomheder, hvis uforstyrrede Drift er af samfundsmæssig Betydning, at træffe Sikkerhedsforanstaltninger efter Politiets nærmere Anvisninger til Afværgelse af Ildebrand eller skadende Handlin-

ger. Disse Foranstaltninger kunde være gennemført paa Basis af Bemyndigelsesloven, men Justitsministeren foretrak med Rette at gennemføre dem paa ordinær Vis ved særligt Lovforslag.

PARTIERNE OG DEN NYE REGERING

Under Finanslovdebatten gav alle de politiske Partier Udtryk for, at de er rede til at samarbejde med Regeringen og med deres Tilslutning. Den konservative Ordfører, *Kraft*, indledte sit Afsnit med at give Udtryk for den Tillid, Statsminister Buhl havde mødt fra alle Si-

der, og sin Beklagelse af, at han maatte træde tilbage. Han udtalte derefter:

„Det nye Ministerium Scavenius er dannet med Tilslutning af de 5 hidtil samarbejdende Partier, ogsaa med Tilslutning fra konservativ Side. Vi er repræsenteret i Regeringen, og det er derfor en Selvfølge, at Regeringen fuldt ud kan regne med Partiets Loyalitet og Støtte til Gennemførelse af det Program, hvorefter Regeringen er blevet samlet. Med særlig Tilfredshed har vi hørt Statsministerens Udtalelse om, at Regeringen i sit Arbejde vil føle sig forpligtet over for Rigsdagen og vil fortsætte den Linie for Samarbejde, som hidtil i saa høj Grad har bidraget til at styrke vort Folks Muligheder og betrygge vor fortsatte Bestaaen som frit og selvstændigt Folk.

Samarbejdet — og Fremtiden.

I hele Perioden siden den 9. April har Samarbejdet imellem de 5 Partier været det faste Holdepunkt, og ingen kan være i Tvivl om, at det i høj Grad har bidraget til at skabe Fasthed i vore indre Forhold og været en Styrke for hele vor Stilling ogsaa udadtil. Hvilke Anker en Eftertid end vil kunne rette mod den ene eller anden Afgørelse, som er blevet truffet, vil den sikkert anerkende, at *Samarbejdet har været et Bolværk mod en indre Opløsning og mod en Splittelse, der kunde blive farlig for vor nationale og folkelige Tilværelse.* Gennem dette Samarbejde har den danske offentlige Mening kunnet give sig tilkende paa myndig Vis og sikre, at de danske Synspunkter vilde blive hørt, fordi

der ingen Tvivl var om, at langt den overvejende Del af det danske Folk sluttede op omkring dette Samarbejde. Samarbejdet er naturligvis ikke et Udtryk for, at forskellig Opfattelse om denne eller hin Sag ikke kan gøre sig gældende, lige saa lidt som nogen af Parterne har fraskrevet sig Retten til, naar Landets Vilkaar paany ændres, at gøre den Opfattelse gældende, som de hævdede og forsvarede før Samarbejdet. *Men det har været en Manifestation af Viljen til i en Skæbnetid uden Hensyn til Fortiden at samles om Løsningen af de store fremtidsbestemmende nationale, sociale og økonomiske Opgaver, som det danske Folk er blevet stillet overfor.*

Udtalelser af konservative Politikere.

Konservative Politikere har gentagne Gange givet Udtryk for deres Tilslutning til Samarbejdstanken og ogsaa om deres Opfattelse af den Indvirkning af det, vi nu oplever sammen, kan faa for Fremtiden. Ikke mindst har Det konservative Folkepartis Organisations Formand, fhv. Kirkeminister *Fibiger*, Gang paa Gang givet Udtryk for Nødvendigheden af Samarbejdet og for dets store Betydning baade for Nutiden og Fremtiden. Saaledes udtalte han paa det konservative Landsraads-møde den 8. November 1941:

„Enhver forstaar, hvor stærkt et aandeligt Pres en fremmed Magts Besættelse lægger paa et Folk, og at vi Danske ikke kan andet end først og fremmest se frem mod den Dag, da vi atter har vor Frihed . . . . Med det forskellige Grundsyn, vi have angaaende mange Spørgsmaal før den 9. April, var det jo ikke en let Sag straks at lade al Fortid ligge, og jeg kan godt forstaa, der var mange, som dengang ikke forstod os. Men som Folketingsmand *Carsten Raft* har sagt det: „*Hvor skulde vor Plads ellers være, hvis den ikke var midt inde i det nationale Samarbejde*“. Maaske kommer der igen en Tid, hvor vi atter faar Raad til indre Kamp og Strid. Jeg haaber det ikke. Men nu har vi i hvert Fald ikke Raad til slikt; nu er det Danmark, det gælder!“

I en meget anerkendt Nytaarstale i Radioen ved Indgangen til 1942 kom Partiets Formand paany ind paa dette Spørgsmaal og udtalte:

„Ser vi tilbage paa 1941, synes det mig først rimeligt at nævne Holdbarheden og Stabiliteten i det folkelige

Samarbejde, som etableredes straks efter den 9. April. Jeg paastaar ingenlunde, at vi fem gamle Partier er enige om alt, eller at vi ikke atter kan blive uenige om meget; men det staar nu aligevel fast, at da Kravet kom, lagdes alt andet til Side for at skabe den Enhedsfront, som enhver maa regne med i Dag hersker i Danmark. Der har været gjort en Del Forsøg paa at rokke ved denne Samling — men *ingen kan benægte, at det danske Folk i Dag staar stærkere om Samlingen end nogen Sinde tidligere*.

Vi kan ogsaa trygt henvise til, at der selv under saa særlige Forhold har kunnet handles og styres med vort demokratiske System.“

Fremtidige Former.

Paa Valdemarsdagen den 15. Juni 1941 fremsatte Handelsminister *Halfdan Hendriksen* en betydningsfuld Udtalelse om de fremtidige Former for det politiske Liv. Han udtalte:

„For mig staar det saaledes, at de politiske Partier er et Lel i hele vort parlamentariske System, og at dette System ikke vil kunne opretholdes, saafremt Partierne ophører med at være Partier og blot bliver farveløse Delta-gere i det politiske Arbejde . . . .

Det Samarbejde, der er etableret i Regering og Rigsdag, maa fortsættes, saa længe de nuværende Forhold varer; derom kan der efter min Mening ikke herske nogen Tvivl. Om de nugældende Former for Samarbejdet ogsaa vil kunne anvendes, naar normale Tilstande er indtraadt, maa være afhængigt af, om der til den Tid kan skabes Enighed om selve Fundamentet for Samarbejdet. Men sikkert er det, at der maa, og at der vil blive fundet Former, ikke alene for det politiske Arbejde, men ogsaa for det Samarbejde, der paa en Række Felter bliver nødvendigt, naar vi skal

raade Bod paa de Saar, vort Samfund har faaet i disse svære Tider. En Tilbagevenden til de gamle Forhold med oprivende Stridigheder og voldsomme, bitre Partikampe tror jeg ikke, man fra nogen Side ønsker — og det ønsker jeg i hvert Fald slet ikke. Vi har alle lært af Tiden, og vi har alle lært Samarbejdets Betydning ....“

Ole Bjørn Kraft talte om det samme Emne i Studenterforeningen ved Samlings-Rusmodtagelsen den 5. September og sagde herom bl. a.:

„Folkestyret er ikke stivnet i Form og Træghed. Det har formaaet at imødekomme Tidens Krav og Dagens Nødvendighed uden at give Afkald paa sin Selvstændighed eller forraade sit eget Væsen. Naar det har denne Evne til Fornøelse, skyldes det, at det har sin Rod i dansk Væsen og Tankegang.

Samarbejdet i Regering og Rigsdag mellem de 5 Partier kunde se ud som en hel Revolution. Men det hele var paa mange Maader forberedt og muliggjort ved en Udvikling, som havde fundet

Sted igennem de sidste 10 Aar. Ved Slutningen af 1930'erne stod dansk Politikk i Virkeligheden overfor en Fornøelse. Som før i Folkestyrets Historie var nye Konstellationer under Udvikling, og nye Former vilde før eller senere have udviklet sig heraf.

Derfor tror jeg heller ikke, at vi, naar denne Tid engang er forbi, vil faa en Tilbagevenden til de gamle Former for politisk Kamp eller de gamle Modsetninger at se. Og jeg ønsker det heller ikke. *Folkestyret vil som Folket være et andet: prøvet, hærdet og udviklet.* Lang Tid efter denne KrigsAfslutning vil der ogsaa i Fredens Dage være Brug for Udfoldelsen af de Kræfter, som vi nu paakalder: Samarbejdet, Hensyntagen til Fællesskabet, Fædrelandets Idé....

Det var vor Skam, at vi ikke før den 9. April havde forstaaet, at der var Punkter, om hvilke vi ikke maatte strides, men som Folket i Enighed maatte samle al sin Styrke om. Det nye og lutrede Folkestyre, som var ved at blive til, vilde forstaa det.“

Forholdet mellem Danmark og Tyskland.

Forholdet mellem Danmark og Tyskland har naturligvis været Genstand for hyppige Drøftelser og Meningsudvekslinger, saavel i den danske og tyske Presse som i Befolkningen selv. Regeringen har ved adskillige Lejligheder givet Udtryk for det officielle Danmarks Stilling til de Spørgsmaal, som skiftende Begivenheder har paaført os, ligesom der fra tysk Side adskillige Gange er kommet baade officielle og officøse Udtalelser om det tyske Syn paa vor nutidige og fremtidige Stilling. Under Finanslovdebatten

1941 fremsatte Partiets Ordfører, Redaktør Ole Bjørn Kraft, en Udtalelse om Konservatismens Stilling til Problemet. Han sagde bl. a.:

„Fra tysk Side har fremtrædende Mænd inden for Økonomi, Videnskab, Presse og Politik i de senere Maaneder haft Lejlighed til at fremsætte den tyske Opfatelse af Forholdet mellem Danmark og Tyskland, mellem det danske og det tyske Folk og vedrørende Fremtiden, det stortyske Riges Planer og vor Stilling under en planlagt Nyordning af Forholdene i vor Verdensdel.

Vi har fra dansk Side med Interesse paahørt disse Redegørelser og Meddelelser.

Om det danske Folks Vilje til, naar Fredens Dag oprinder, at fortsætte Samarbejdet med Tyskland og yde vor Medvirken til det Genopbygningsarbejde og den Nyskabelse, som forestaar efter Krigens Ændringer af de europæiske Forhold, kan der fornuftigvis ikke herske nogen Tvivl. Det har aldrig været vor Holdning at isolere os. Hele vort Erhvervsliv er opbygget paa Udveksling og Samarbejde. I fjerne Verdensdele har dansk Snille og Foretagsomhed ydet sit Bidrag til Civilisationens Fremgang, og saaledes vil det ogsaa blive i Fremtiden.

Imidlertid kunde det synes, som om man undertiden fra tysk Side ikke betragter denne Holdning som helt tilstrækkelig eller fuldt tilfredsstillende. *Undertiden lyder der Røster, der bebrejder den danske offentlige Mening, at den er for tilbageholdende og passiv, ikke positiv nok.*

Jeg synes, det er vigtigt heroverfor at klargøre det danske Synspunkt og vor Holdning, og jeg vil gerne sige et Par Ord herom.

For at vi med fuldt og helt Hjerte og Vilje kan gaa ind i Forhandlingerne om disse Spørgsmaal, hvis det skal være Udtryk for noget sundt, stærkt og varende i det danske Folk, maa en Tilstand og Følelse af Frihed være til Stede. Den kan ikke tilvejebringes, saa længe Besættelsen varer og ganske naturligt øver sit daglige Pres paa alle danske Sind. *Vi har som en helt selvfølgelig Reaktion maattet indkapsle os til Værn om Værdier, som enhver Besættelse af fremmede Tropper rent instinktive føles som en Fare for. Først den Dag Besættelsens Tryk ophører, er der Mulighed for, at det Forhold kan tilvejebringes, som er Forudsætningen for, at begge Parter kan se Forløbet af saadanne Overvejelser med Tilfredshed.*

Først naar vi føler, at vi er frie, kan vi tage besluttende Stilling til disse Spørgsmaal, der er saa afgørende for

hele vor Fremtid. En Beslutning — det vil jeg gerne understrege —, en Fastlæggelse af vor Holdning nu vilde uvægerligt blive en Hindring for en lykkelig og god Udvikling af Forholdet mellem de to Nationer — en Hindring for og ikke en Befordrer af den gode Forstaaelse.

Vi har opretholdt og vil fortsat opretholde en værdig, rolig og loyal Holdning over for Besættelsesmagten, men dermed er under Krigen ogsaa Grænsen naaet for, hvad det er muligt for det danske Folk at yde.“

Redaktør H. Stein om det dansk-tyske Forhold.

Landstingsmand, Redaktør Stein har gentagne Gange med fremragende Dygtighed beskæftiget sig med det dansk-tyske Forhold, ikke mindst med Henblik paa Pressens Stilling, men ogsaa om de almene Problemer. Saaledes skrev Redaktør Stein i „Børsen“ et Svar paa en Tale, holdt af Dr. Karl Megerle i den dansk-tyske Forening d. 13. Oktober 1941: Dr. Megerle havde brugt Billedet af Europa som en Byggeplads, og advarede den danske Presse og det danske Folk at lukke Øjnene for den Skønhed og Harmoni, som vilde præge det kommende Bygningsværk, selv om det Kaos, der herskede paa en Byggeplads, i og for sig nok kunde lægge Beslag paa Opmærksomheden. Redaktør Stein skrev:

„Det er vel nok en Overdrivelse, men naar han ud fra en saadan Opfattelse ikke desto mindre beder de samme Folk om at gaa med ud paa Byggepladsen for at bygge et stort Boligkompleks i Stedet for alle de tidligere Eenfamiliehuse, saa er det maaske for-

staaeligt, om en Dansker tøver et Øjeblik og siger: „Javel, jeg forstaar, at De er glad ved Tanken om Deres nye Hus. Men hvordan skal det nu se ud i Enkeltheder? Hvordan skal min Lejlighed være, og hvordan kommer mine nordiske Slægtninge til at bo?“

De Maal, den tyske Taler stillede sine danske Tilhørere for Øje, var jo tilvisse løkkende. Og ingen i Danmark vilde drømme om at sabotere Arbejdet paa Byggepladsen. Det var aldrig dansk Sæd. Tværtimod kan vi henvise til, at Danmark altid har taget livlig Del i mellemfolkeligt Samarbejde. For at nævne et aktuelt Eksempel, saa er det først i den aller seneste Tid, at Folk med virkelig Indflydelse i Tyskland er gaaet ind for Planerne om en „Fugleflugtslinie“, som der fra dansk Side har været arbejdet paa i Generationer. Det eneste, der manglede, var Tysklands Tilslutning, og i samme Øjeblik denne blev givet, var Sagen ogsaa klar. I Forvejen havde vi bygget *Storstrømsbroen*, som jo først faar virkelig Mening som Led i den nye Rute, og vi havde dermed i Praksis aflagt Prøve paa vor „bejahende Holdning“ overfor Europa og særlig overfor vor sydlige Nabo. Naar man derfor fra tysk Side taler om smaalig Kritik i Stedet for aktivt Medarbejde, saa maa vi melde Hus forbi. Faktisk var det her os, der var først paa Byggepladsen!

Naar man fra dansk Side tager Anstand, er det da ikke en positiv Indstilling, det skorter paa. Heller ikke Lyst til at forfalde til en smaalig Kritik eller Tilbøjelighed til at skyde fra sig et Medarbejde og et Medansvar for Tidens Opgaver. Man ønsker simpelthen tydeligere at se Vejen, fordi man ønsker at gaa ind i den nye Tid med aab-

ne Øjne. Kun derved bliver det muligt at yde en værdifuld Indsats til Gavn baade for sig selv og andre.“

I en anden Artikel, en Kommentar til nogle Betragtninger i „*Berliner Børzenzeitung*“, giver Redaktør Stein Udtryk for en dansk Opfattelse, naar han skriver:

„Meget beror jo paa, hvad man lægger ind i Ordene. *Et er at tilpasse sig efter de skiftende Tidens Forhold og Krav, noget andet at afsværges eller fornægte sin Fortid. Mon nogen for Alvor kan mene, at man derved bliver en mere paalidelig eller mere værdifuld Medarbejder i det store Samspil? Eller at dette kan være en virkelig tysk Interesse? Vi tror det ikke.*

Og naar Artiklens Forfatter sluttelig konkluderer derhen, at det vilde være „ilde anbragt“ at „sørge over, at der ved Indlemmelsen i det nye Europa vil blive krævet Tilpasning til et større Hele“, saa er dertil at sige, at saa enkelt ligger Forholdet ikke. Selv om der ikke er Tale om et Magtsprog, vil et lille Folk altid føle sig trykket ved i en Situation som den, der er Tale om, at staa overfor en stor Nation, der ganske naturlig ser Tingene ud fra sine Synspunkter, og kan have vanskelig ved at leve sig ind i det mindre Folks Psyke. Vi gaar ud fra, at der intet bliver „at sørge over“, men det hele afhænger jo til syvende og sidst af, hvorledes en saadan Tilpasning vil ske, og hvad den indebærer. *For det danske Folk — som for ethvert andet Folk — maa det være afgørende, at man kan bevare og føre med sig over i den ny Tid alt det, man selv føler som noget værdifuldt og umisteligt.“*

Norden og Vi.

Svenske og danske Udtalelser om Nordens Fremtid.

Ikke mindst i den sidste Tid føres der i Nordens forskellige Lande en indgaaende Diskussion om Nordens Fremtid. I Piecer og Artikler søger man Spørgsmaalet belyst fra alle Sider, og der er ingen Tvivl om, at den nordiske Diskussion vil komme helt i Forgrunden i den kommende Tid. Vi hidsætter en Række Udtalelser, der fra forskellig Side giver Udtryk for Situationen i den nordiske Drøftelse. Sveriges Udenrigsminister, *Günther*, holdt den 29. Oktober 1941 en betydningsfuld Tale i den svenske Rigsdag om Sveriges Stilling, hvor han fremsatte en Udtalelse om de andre nordiske Landes Stilling, der blev modtaget med varm Glæde i Danmark.

„Udenrigsminister *Günther* betegnede Sveriges Stilling som „meget kompliceret“. I Øjeblikket var det navnlig to Omstændigheder, som fremkaldte disse Komplikationer. Den ene stod i Forbindelse med Sovjetunionens Inddragelse i Krigen, den anden bestod i, at Sverige „det centrale nordiske Land, befinder sig midt imellem nordiske Brødrefolk, hvis Skæbne er knyttet til vor, men som nu staar over for egne Livsproblemer, som skal løses i vidt forskellige Retninger.

Vi har med Sorg været Vidne til, hvorledes Norge og Danmark, væsentlig paa Grund af deres geografiske Belliggenhed, er blevet inddraget i og blevet Ofre for Krigen mellem Stormagterne. For Norges Vedkommende er Ulykkerne blevet forøget ved en vanskelig indre Strid, hvis Løsning i Overensstemmelse med det norske Folks egen Vilje vi maa betragte som værende af Interesse for hele Norden. *Vi kan overhovedet ikke tænke os en Fremtid for Norden, uden at det i sin Helhed igen faar sin Frihed. Thi for ethvert nordisk Folk er Friheden en Livssag, som intet andet kan opveje.“*

Sveriges tidligere Udenrigsminister, *Sandler*, udtalte i et Foredrag i Stockholm d. 11. Septbr. 1941:

„Vi har i den sidste Tid været paa March paa vor Vej mod Norden. *For enhver, der selv har været med, er det en Parodi og en Kilde til Græmmelse, at der ikke før de store Krigsbegivenheder blev beskaaret de nordiske Lande et saadant Spillerum, at Tanker, som var begyndt at faa Fodfæste indenfor baade Opinion og Statsstyre, naaede til Modenhedsstadiet, da Prøvelsens Tid indfandt sig. Nej, vi var ikke færdige, ikke modne til selv at skrive Nordens Historie.*

Men nu, midt i Hjem søgelsen, vokser noget indefra og fra Dybet af Folkernes Instinkter til kommende Modenhed

og Styrke. *Det nye Norden er i sin Vorden. Under Tryk, Forsagelse af solidarisk Hjælp vokser det. Folkene isoleres og bringes til at prøve nye Veje. De nærmer sig hverandre.*

Ikke det Folk, der har blomstret stærkest i Kultur og almindelig Velstand, men det tiest og haardest prøvede aflægger først Modenhedsprøven. Gennem den dobbelte Krig lyser Finlands Livsvilje forbilledligt. I dansk national Bevidsthed stiger Safterne, som var Foraaret kommet, det gror og spirer, medens „*hvad kan det nytte*“-Mentaliteten visner. Vor egen Nation rystedes af et sjæleligt Jordskælv under Vinterkrigen. Kræfter blev da frigjort, som stadig virker tyst og mægtigt i det indre. Vi blev i Sandhed os selv, da varmblodig Solidaritet aabnede vort Hjerte. Ingen kan sige, hvad vi yderligere har at lære og gennemgaa, inden vi er færdige, færdige til det Norden, som kommer.

Folkenes Svaghed eller Styrke er ikke en direkte Funktion af Folke-mængde eller økonomiske Hjælpekilder. Den Klogskab overlister sig selv, som overser Vigtigheden af Ting, der ikke kan vejes. I Folkenes Liv afhænger Skæbne i saa meget netop af saadan noget. Saadan noget er et Folks Vilje, den er en Kraft, som spændes af Tryk og hærdes af Slag. Saaledes fremgaar af den nordiske Politik's største Katastrofe den største, paa den unge Generation kaldende, Opgave. Det er Eders.“

RØSTER

Af den sidste Tids danske Debat hidsætter vi 3 Udtalelser.

Redaktør, Dr. phil. *Hakon Stangerup* talte den 9. Februar 1943 i Reklameforeningen i København og udtalte bl. a.:

„Hvad var det nemlig, der skete den 9. April? Jo: Norden blev delt, fordi der ikke var noget Norden, men kun fire af hinanden uafhængige Smaastykker, hvoraf endda de to — og det var dem, det gik ud over — var forsvarsløse og forsvarsforsømte. En brutal Understregning af den tidligere gjorde, men stadig ikke nemmede Lære: i *Splittethed og Forsvarsløshed ligger den største Fare for Fred og Selvstændighed for de enkelte nordiske Lande og for Norden.* De militære fagkyndige udenlandske Afhandlinger om Begivenhederne den 9. April giver et af Beviserne for, at et enigt, forsvarsberedt Norden kunde have været holdt uden for Krigen.

— — —
Havde vi haft den nordiske Forbundsstat, havde vi i Dag, hele Norden, ligget som Sverige og Tyrkiet: uden for Krigen — uden 30. November, uden 9. April.

— — —
Hvad er det da, vi drømmer om i vor øjeblikkelige store Interesse for det Nordiske? Er det mere Kultur? Flere pæne Taler? Nej: det er Sikkerhed, Fred og Uafhængighed ved fælles Hjælp. Det er Haabet om sammen at kunne skabe et Omraade, som ikke hvirvles ind i en ny Stormagtskonflikt. Vi vil ikke være aggressive mod nogen, til Gengæld vil vi sikre os mod Aggression fra andre. Om dette Maal kan vi alle være enige. Men er vi det, maa vi ville Midlerne eller miste Maalet. *Det nordiske Samarbejde kan ikke mere være blot et kulturelt. Det maa blive et politisk: Kamp for og Vilje til at skabe den nordiske Forbundsstat mod alt, hvad deraf følger af Goder og Anstrengelser. Intet andet kan forhindre fremtidige Indviklinger i Stormagtsinteresser. Det er*

et stort Maal, vældige Vanskeligheder vil rejse sig, mange tilvante Forestillinger maa styrtes om. Men det er dette Maal eller intet. *Kultur alene holder os ikke uden for kommende Konflikter.* Vi maa gribe Chancen og lære af disse blodige Aars Demonstrationer af det skæbnesvangre ved nordisk Splittelse, gribe Chancen, saa snart der bliver Fred, og organisere denne nordiske Forbundsstat.“

Forsvar og Norden hører sammen.

Ved et konservativt Møde paa Amager udtalte Redaktør *Ole Bjørn Kraft*:

Ved Krigens Slutning vil Tiden til en Beslutning være inde. Men en Forberedelse maa allerede nu paabegyndes i hvert enkelt Land. Jeg tror, at Tanken er moden i de nordiske Folks Sind. Er den det ikke nu, bliver den det næppe. *En Udskydelse af Afgørelsen i det uvisse vil let blive det samme som en Forpasning af maaske det gunstigste Øjeblik i Aarhundreder.* Der er talrige Tegn, der tyder paa, at netop dette Slægtled har faaet denne historiske Opgave stillet. Hvis det ikke magter Opgaven eller nægter at se den, vil Virkningerne for det fællesnordiske i det enkelte Folk ikke udeblive.

Spørgsmaalet stilles derfor i Dag først og fremmest til de nordiske Staters politiske Ledere. Forarbejdet er gjort og gøres af andre. Det kan ikke nytte at vente, at Afgørelsen skal falde i vort Skød som en moden Frugt. *Det er derfor Politikerne, der nu staar med Ansvaret, det er deres Holdning og Handling, der vil blive spurgt om i Folkene.* Følelsernes Norden er til. Kendsgerningen: det fællesnordiske Hjem, venter paa sine Bygmestre, der har Materiale for Haanden.

Vi Danske maa gøre os een Ting gan-

ske klart: Forsvar og Norden hører sammen. Den nordiske Statstanke har sit Udspring i Ønsket om den størst mulige Tryghed og Sikkerhed for de nordiske Folks Frihed og Fred. *At tænke sig den nordiske Tanke virkeliggjort realpolitisk uden Forsvar er en Umulighed.* Derfor vil et Danmark, der afviser Tanken om eller Troen paa Værdien af den fulde Indsats af Folkets Værnekraft, udelukke sig selv fra det nordiske Fællesskab. Vi maa møde til Fremtidens Løsning af de nordiske Staters Samarbejdsproblem med fuld Klarhed indadtil med Hensyn til vor forsvarspolitiske Holdning. *Om Nødvendigheden heraf hersker der sikkert ingen Tvivl i noget andet nordisk Land, — der bør heller ikke være det hos os. Jeg for min Del er da ogsaa sikker paa, at det danske Folk i sit Sind allerede har truffet den nødvendige Beslutning.*

Socialdemokratiet og Norden.

Paa et politisk Møde d. 1. Marts 1943 udtalte Socialdemokratiets Formand *Alsing Andersen* bl. a. følgende om Samarbejdet mellem de nordiske Lande:

„Det er ganske vist for tidligt at afgøre, hvorledes et stærkere Samarbejde skal udformes. Tiden dertil er inde, naar Krigen er forbi, og de frie nordiske Folk igen kan mødes til Raadslagning. Men i hvert sit Land bør vi benytte Ventetiden til at tænke de politiske og økonomiske Problemer igennem, som dette Spørgsmaal rummer.

Det vil nemlig ikke længere være nok med forstærkede Forbindelser paa det kulturelle, videnskabelige og sociale Omraade. Der maa, som det er paavist fra flere Sider, i en vis Udstrækning blive Tale om en fælles nordisk økonomisk og politisk Kurs. Følgen heraf maa bl. a. blive et vist Fællesskab paa Handelspolitikken, Udenrigs- og For-

svarspolitikens Omraader.

Det er unægtelig nye Perspektiver for de nordiske Landes Politik, men vi har ikke Lov til at lade os afskrække heraf. Thi hvordan Krigen end slutter, er der en Ting, vi kan være fuldkommen sikre paa: at de smaa Landes økonomiske Udvikling vil trække nye Linier op og stille sine Krav til et udvidet og forstærket Samarbejde. Og hvis de nordiske Lande her — hvad jeg tror — kommer til at staa over for Valget mellem en risikofyldt Chancesejlads hver for sig, og en fælles Kurs med den Sikring, som alene Fællesskabet kan give — da bør der ikke være Tvivl om, at ogsaa dansk Arbejderbevægelse vælger den fælles Kurs.

Ingen politiske Aspirationer udadtil.

Vi kan desuden gøre det i tryk Overbevisning om, at ingen af de nordiske Landes Naboer vil misforstaa det. De kender den naturlige Samhørighedsfølelse mellem de nordiske Folk. De ved, at det nordiske Fællesskab ikke har politiske Aspirationer udadtil, men kun vil sikre vore Folks Fred og Frihed. De ved, at de nordiske Folk ikke er og heller ikke vil være sig selv nok, hverken kulturelt eller økonomisk, men

tværtimod ønsker et venskabeligt Samkvem med andre Folk, først og fremmest med deres Naboer.

Lad os derfor ud fra Ansvarsfølelsen over for vore Folk hver i sit Land roligt og nøgternt undersøge Mulighederne for Nordens fællespolitiske Linie i Fremtiden og lad os berede Sindene derpaa gennem øget Kendskab til og Forstaaelse af vore nordiske Frændefolk.

Den svenske Forening „Norden“s Formand, Overstatholder *Nothin*, udtalte 5. Marts 1943:

„De nordiske Stater kan i Fællesskab præstere et større Forsvar, end de enkelte Led kan, selv om Sammenslutning i og for sig ikke umiddelbart giver større Sikkerhed, men Sammenholdet formindsker Faren for Angreb udefra.

Fra svensk Side maa vi kæmpe for, at vor svenske Neutralitet kan blive ombyttet med en fælles nordisk Neutralitet. Samarbejde i Norden formindsker ikke de enkelte Staters Medvirken i mellempolkeligt Samvirke til Fremme af Retten. Et fælles nordisk Neutralitetsforbund kan kun gennemføres, dersom intet Led er knyttet mere eller mindre nær til en anden Stormagt.“

Økonomien.

Danmarks Samhandel med Udlandet i 1941 og 1942.

Som bekendt offentliggøres Eksport- og Importtal ikke, men til Orientering foreligger her en Opgørelse vedrørende Danmarks Samhandel med Udlandet for de to sidste Aar. Den giver overmaade interessante Oplysninger saavel om Nedgangen i Eksport- og Importtal, der giver et klart Udtryk for, hvorledes Produktionen stagnerer, som om Forskydninger i Samhandelen fra det sydlige Marked til de øvrige nordiske Lande:

	1941	1942
Vor samlede Samhandel med Udl.	2.590 Mill.	2.243 Mill. (÷ 347 Mill.)
” ” Udførsel af Varer	1.278 Mill.	1.038 Mill. (÷ 240 Mill.)
” ” Indførsel ” ”	1.311 Mill.	1.205 Mill. (÷ 106 Mill.)
Merindførsel var altsaa i	33 Mill.	167 Mill.

Samhandelen med Tyskland

viser følgende Forskydninger:	1941	1942
Eksporteret til Tyskland	977 Mill.	680 Mill.
Indført fra Tyskland	1.020 Mill.	843 Mill.
Total Samhandel altsaa i	1.998 Mill.	1.523 Mill. (÷ 475 Mill.)

Af ovenstaaende to Tabeller fremgaar, at Nedgangen i Samhandelen med Tyskland ikke alene opsluger Nedgangen i Totalomsætningen med Udlandet som Helhed, men yderligere udviser 128 Mill.

I 1941 androg vor Samhandel med Tyskland 77 % af hele vor Samhandel med Udlandet, men i 1942 kun 68 % (65 % af Udførselen og 70 % af Indførselen).

Stigende Samhandel med andre Lande.

	1941	1942
<i>Sverige:</i>		
Import af Varer fra Sverige	99 Mill.	135 Mill.
Eksport af Varer til Sverige	66 Mill.	75 Mill.
Total Samhandel med Sverige	165 Mill.	210 Mill. (+ 45 Mill.)
<i>Finland:</i>		
Import fra Finland	57 Mill.	75 Mill.
Eksport til Finland	70 Mill.	96 Mill.
Total Samhandel med Finland	127 Mill.	171 Mill. (+ 44 Mill.)
<i>Norge:</i>		
Import fra Norge	58 Mill.	58 Mill.
Eksport til Norge	99 Mill.	75 Mill.
Total Omsætning med Norge	157 Mill.	133 Mill. (÷ 24 Mill.)

Vort Clearingforhold til de tre nordiske Lande er primo Februar: Sverige ÷ 3 Mill., Finland + 8 Mill. og Norge + 48 Mill. Fra Tyskland er Tilgodehavendet samtidig: Paa Clearingkontoen 1131 Mill.; paa Værnemagtskontoen 1395 Mill. Kr.

<i>Italien:</i>	1941	1942
Import fra Italien	22 Mill.	34 Mill.
Eksport til Italien	25 Mill.	27 Mill.
<i>Spanien:</i>		
Import fra Spanien	2 Mill.	9 Mill.
Eksport fra Spanien	½ Mill.	15 Mill.

Med andre Lande — ialt 13 — er Handelsforbindelsen ikke særlig svingende.

	<i>Varer, vi udfører.</i>	
	1941	1942
<i>Landbrugsvarer:</i>		
Levende Dyr for	191 Mill.	82 Mill.
Kød og Kødvarer	230 Mill.	104 Mill.
Mælkeprodukter (Smør)	299 Mill.	211 Mill.
Æg	80 Mill.	20 Mill.
<i>Fiskeriprodukter</i>	106 Mill.	124 Mill.
<i>Havesager</i> (Markfrugter)	7 Mill.	18 Mill.
<i>Frugter</i>	12 Mill.	2 Mill.
<i>Sukker</i> (og Sukkervarer)	65 Mill.	81 Mill.
<i>Kemikalier</i>	11 Mill.	16 Mill. (samt. indf. f. henh. 55 og 48 M.)
<i>Fodtøj</i>	2 Mill.	5 Mill.
<i>Indstriprodukter:</i>		
Arbejder af uædle Metaller	15 Mill.	26 Mill. (indf. f. henh. 56 og 57 Mill.)
Maskiner (ikke elektr.)	54 Mill.	80 Mill. (indf. f. henh. 44 og 43 Mill.)
Elektriske Maskiner og Materiel	18 Mill.	30 Mill. (indf. f. henh. 24 og 25 Mill.)
Transportmidler (undt. Skibe)	5 Mill.	15 Mill. (indf. f. henh. 22 og 13 Mill.)
Skibe	20 Mill.	78 Mill. (indf. f. henh. ½ og 12 Mill.)

Af Varerne, vi indfører.

Nedenstaaende nævnes en Række af vore vigtigste Indførselsvarer med Værdien i 1942 i Mill. Kroner. Tallene i Parantes er de tilsvarende fra 1941:

Tobak 16 (11), Gødningsstoffer 66 (71), Træ og Kork og Arbejder deraf 11 (82), Papir og Pap 88 (63), Spindestoffer, Garn, Traad, Metervarer, Klædninger, Tekstil 134 (265), Glas 12 (10), Jern og Staal 121 (114), Brændsel, Electricitet, Olier 251 (314), — heraf er det navnlig Værdien af Brændsel, der er gaaet ned, nemlig fra 265 til 191.

Nedgangen i Brændselsmængden er iøvrigt meget betragtelig og forklarer Vanskelighederne ved Slutningen af Aaret. Medens der i 1942 kun kom 1.890.000 Tons Kul og Stenkulsbriketter, var tilsvarende Import Aaret før 2.460.000 Mill. Tons. Af Koks var Tallene tilsvarende 780.000 Tons (1.065.000), og denne Nedgang udlignedes paa langt nær af, at der i 1942 indførtes 280.000 Tons Brunkulsbriketter eller 100.000 mere end Aaret forud.

Forsvaret og Folket.

Saa længe Besættelsen varer, er det naturligvis umuligt under Samarbejde at gennemføre en militær Diskussion. Ogsaa af andre Grunde er det klart, at den endelige Ordning af vort Forsvar maa vente, indtil Krigens Afslutning, saaledes at man kender Grundlaget, paa hvilket det skal virke. I denne Forbindelse maa jo ogsaa henvises til den nordiske Diskussion, der føres med Udgangspunkt i Tanken om et nordisk Forsvarsforbund eller dog en meget nøje Samvirken. Før dette Grundlag er mere afklaret, maa Beslutningen vente; men det har naturligvis ikke forhindret, at der arbejdes for Sagen og at Sindede forberedes til det, der skal komme. *Der er Grund til fra konservativ Side med den største Sympati og Taknemlighed at støtte det Arbejde, der udføres i Organisationen „Folk og Værn“ for at bringe Befolkningen og Værnene nærmere til hinanden gennem gensidig Orientering.* Arbejdet er nu underlagt „Forsvarsministeriets Foredragsudvalg“, hvori der sidder Repræsentanter for de 5 samarbejdende Partier, fra Højskolekredse og andre interesse-rede, men hele Arbejdet har været startet og ledet af den kommanderende General, Generalløjtnant Gørtz og Viceadmiral Vedel; ved Starten var ogsaa Kontreadmiral Hammerich meget virksom. Arbejdet har været overordentlig omfattende og har sikkert givet gode Re-

sultater. Saaledes udtalte General Gørtz den 22. April 1941 til „Social-Demokraten“, at hvad han har set og oplevet de Steder, han har været, har bestyrket ham i Troen paa, at man er inde paa den rette Vej. „Der er megen Interesse i alle Kredse, ogsaa i høj Grad i Arbejderkredse. Jeg tror paa det, fordi jeg har mærket en Trang til det fra begge Sider.“

Socialdemokratiske Udtalelser om Forsvaret.

Som et Vidnesbyrd om, at der er en Udvikling undervejs, der giver Løfter for Fremtiden, hidsætter vi nogle Udtalelser fra socialdemokratiske Side.

I en Udtalelse i Bladet „Folk og Værn“ skriver Folketingsmand Bomholt saaledes:

„Vi maa ærligt erkende den Virkelighed, som vi efter Krigen stilles overfor. Vi maa kappe Linen over til de gamle Problemstillinger, vi maa se positivt paa Tingene. Jeg er tilbøjelig til at tro, at vi har lært mere af de sidste 2 Aars Virkelighed end af de foregaaende 50 Aars Militærdiskussioner. Derfor maa det nu være muligt for os at finde hinanden.“

Den tidligere Formand for socialdemokratisk Ungdom, Poul Hansen, skrev i „Rød Ungdom“ i 1942:

„Jeg vil i hvert Fald med Hænder og Fødder modsætte mig den Tankegang, at vi selvopgivende skal være parat til, hver Gang det fremmede banker haardt paa vor Dør, saa bare pænt lukke op. Paa den Maade er det kun

et Spørgsmaal om Aar, hvornaar vi faar smuldre os selv hen."

Den socialdemokratiske Skoledirektør, *Thorkild Jensen*, udtalte ligeledes i en Artikel i „Folk og Værn“, at det er utænkeligt, at Skolen maa modarbejde Værnene, og fortsatte:

„Der kan ikke længere indenfor vort Folk blive noget Spørgsmaal om, hvorvidt Folket vil værne sig mod fremmed Overfald eller blot fremmed Besættelse, lige saa lidt som der kan blive Spørgsmaal om, hvorvidt vi vil værne os mod Sygdom, Kulde eller anden Nød. Det er ganske simpelt det gamle Spørgsmaal: at være eller ikke være.“

Løft Forsvaret ud af Partipolitik.

Den nuværende Formand for D. s. U., *Victor Gram*, udtaler i „Folk og Værn“s Novemberhæfte 1942:

Det er vigtigt, at der i *Folk og Værn*, paa tværs af alle Skillelinier, der ellers spænder os ud fra hinanden, gøres et hæderligt Forsøg paa at løfte Spørgsmaalet om dansk Forsvar ud af sin uholdbare, historisk betonede, partipolitiske Atmosfære. Og vi vil gøre vort til, at dette Forsøg lykkes.

Vi har i det hidtil udførte Samarbejde fundet en Ærlighed og Loyalitet fra Befalingsmændenes Side, som det har været os en Glæde at kunne gengælde.

Saa længe dette Forhold vedvarer, vil danske Befalingsmænd hos os finde en Ungdom, der forstaar at værdsætte og honorere en saadan Indstilling.

Naar D. s. U. saa uforbeholdent, som Tilfældet er, er gaaet ind i Samarbejdet i *Folk og Værn*, skyldes det ikke, som nogle vil give det Udseende af, at vi er „nyomvendte angrende Syndere“. Vor positive Indstilling overfor dansk Forsvar er ikke af ny Dato, men har

sin ganske naturlige Udvikling, der vil blive fortsat. Forudsætningen for at forstaa dette er den ganske simple ogsaa at forstaa dansk Arbejderbevægelses historiske Indsats og Resultater.

REFORMER I DE VÆRNEPLIGTIGES FORHOLD

Det er naturligvis af afgørende Vigtighed for Forsvarssagens videre Udvikling, at man ikke paa noget Punkt bliver hængende i gamle Forestillinger. Der maa ogsaa vises Forstaaelse for de Værnepligtiges sociale og personlige Forhold. Fra konservativ Side var man meget interesseret i Forhøjelsen af de Indkaldtes Lønninger. Tanken om en Ændring nu var først blevet afvist af Forsvarsminister *Brorsen*, men gennemførtes i Slutningen af November 1942. De Konservative har ogsaa taget Initiativet til en *Forbedring af Kaserneforholdene*, hvortil der blev stillet et Beløb paa ca. 4 Mill. Kr. til Raadighed. Konservative Ordførere, f. Eks. *Carsten Raft*, har været Talsmænd for en mere tilfredsstillende Ordning af de sociale Udbetalinger, og den Støtte, som i det hele taget maa ydes de indkaldtes Familier. Uden at tage Stilling til den Diskussion, der føres om Indsamling til en Fond til Fordel for de Indkaldte, der kan være nyttig som en yderligere Hjælp ved Siden af og som et Vidnesbyrd om Befolkningens Interesse for Værnene, maa det være det konservative Standpunkt, at dette Spørgsmaal maa ordnes af Staten ved en helt

tilfredstillende Lovgivning paa samme Maade, som det er sket i Sverige. Det vil sikkert føles helt naturligt for konservative Talere, paa samme Maade, som det er sket i Folketinget gennem de konservative

Ordførere, at yde Værnenes Befalingsmænd Anerkendelse for den Pligttroskab og Karakterstyrke, hvormed de i en for dem bitter og vanskelig Tid trofast har udført deres Gerning.

Løn og Priser.

Kampen mod Inflationen.

Et af de vigtigste indrepolitiske Spørgsmaal under Besættelsestiden har været *Kampen mod Inflationsfaren, Bestræbelserne for at holde Pris- og Lønbevægelserne i Ro, for derigennem at sikre et Leveniveau, som stod i Forhold til den almindelige Befolknings Indtjeningsmuligheder.* Opgaven har været vanskelig, og helt kan den ikke siges at være lykkedes, men dog kan man med Tilfredshed pege paa, at *Udviklingen under denne Krig er gaaet i roligere Baner end under den sidste,* og at Indtægtsforskellene derfor ikke har haft Mulighed for at sætte saa dybe sociale Skel som sidst. Man har Lov til at paastaa, at den Politik, der har været ført, *har søgt at give Udtryk for en økonomisk og social Solidaritet,* som konservative Talsmænd gentagne Gange har understreget det: *Vor Følelse af Landsmandsskab maa give sig Udtryk i en Indsats for, at ingen Gruppe af vort Folk skal føle sig forbigaaet eller dets Interesser sviglet.*

Den 31. Oktober 1939 efter Verdenskrigens Udbrud havde Arbejderne og Arbejdsgiverne sluttet en

Overenskomst om *Regulering af Lønningerne kvartalsvis i Forhold til Pristallets Bevægelser.* I Maj Maaned 1941 forelagde Regeringen en Række Kriselovforslag, hvis Hovedpunkt var et Forslag om *Ophævelse af denne Overenskomst,* og samtidig Gennemførelsen af en *Priskontrollov,* der skulde sikre Handelsministeren og Priskontrolraadet fornøden Myndighed til at forhindre Prisstigning. *Man søgte altsaa at gennemføre paa een Gang et Prisstop og et Lønstop.*

Stærke Bestræbelser blev straks sat ind for at gennemføre denne Politik, men forskellige Forhold, Stigning af Importvarernes Priser o. s. v. medførte, at en Stigning af Varepriserne ikke helt kunde forhindres. Den 6. December 1941 forelagde Handelsminister *Halfdan Hendriksen* Forslag om ny *Prislov* med udvidede Rammer for Priskontrolraadets Beføjelser. Da Priserne ikke kunde holdes nede, brød Grundlaget for Kriseloven af Maj's Bestemmelser om, at Lønningerne ikke maatte forhøjes, sammen, og dette førte til, at der fra Tid til anden har maattet

foretages Regulering af Arbejderlønningerne, — dog ikke i et Omfang, der holdt Trit med Prisudviklingen. Efterhaanden er det ogsaa lykkedes at faa fastere Hold paa Priserne, og 1942 viste kun ringe Stigninger i Prisniveauet. Hertil har maaske ogsaa bidraget, at der ved Loven af 17. Oktober 1941 blev gennemført en Ændring af Priskontrollens Administration ved Oprettelsen af et Forretningsudvalg med Professor *Sindballe* som Formand.

Fra Januar 1942 har man som Regulator for Lønstoppet i Loven om Arbejdsforhold bestemt, at der til Vejledning for Arbejds- og Forligsnævnets Formandskab, til hvis Afgørelse Lønspørgsmaalet jo er henlagt, indføres en Bestemmelse om, at der skal udregnes *halvaarlige Særpristal, i hvilke der kun tages Hensyn til Prisudviklingerne paa 1) indenlandske Fødevarer med Undtagelse af Kager og Wienerbrød, 2) Brændsel og Belysning, 3) Klæder, Fodtøj og Vask.* Dette saakaldte „skrabe“ eller „skrællede“ Pristal, er første Gang blevet beregnet fra Januar 1942.

Ved Siden af de almindelige Maksimalpris- og andre priskontrollerende Bestemmelser har man ogsaa søgt ved Tilskud fra Staten og paa anden Maade at holde Priserne nede paa de livsnødvendige Varer. Bestræbelserne har ikke været uden Virkning. Priserne er holdt nede paa Brødet, Mælken, Sukkeret, Boligen, Smørret, delvis Brændslet og

enkelte andre Varer. For de allerdaarligst stillede har man yderligere gennem omfattende Rabatordninger søgt at lette Priserne Tryk.

Under Diskussionen har der undertiden været en Tilbøjelighed til at mene, at Spørgsmaalet om Løn og Pris alene var et Problem, der vedrørte Arbejderne. Det er en Fejltagelse. *Funktionæren, Haandværkeren og Detailhandleren føler ikke Tidens Tryk mindre tyngende, og i mange Tilfælde maa netop i deres Forhold den skele Forringelse af deres Eksistensmuligheder føles dobbelt tyngende.* Bestræbelserne for at fastholde Prisniveauet og hindre Inflationen maa derfor i den kommende Tid fortsættes med al Iver, og det konservative Parti vil for sit Vedkommende støtte alle Bestræbelser, der gaar ud paa at undgaa væsentlige Forskydninger i Levevilkaarene og i Forholdet imellem de forskellige Grupperes Levestandard.

TO KONSERVATIVE UDTALELSER

Handelsminister *Halfdan Hendriksen* har i første Række haft Ansvaret og Æren for Administrationen af disse omfattende erhvervsøkonomiske Foranstaltninger. Det kan roligt siges, at han har løst den vanskelige Opgave: paa een Gang at varetage Erhvervslivets Interesser og tage det fornødne Hensyn til Forbrugernes for dem livsvigtige Synspunkter paa en saadan Maade, at han har vundet almindelig Tillid.

Vi hidsætter et Uddrag af Handelsministerens Forelæggelsestale, da Prisloven blev forlænget den 18. November 1942. Talen viser, hvorledes Handelsministeren søger at gennemføre den nødvendige Kontrol med Priserne samtidig med, at han stræber efter at tage det videstgaaende Hensyn til Erhvervslivets Interesser:

„Ved Overvejelserne om Lovens Forlængelse har der inden for Regeringen været Enighed om, at man i det store og hele uforandret bør opretholde den nugældende Prislov, som inden for de Omraader, som den særlig tager Sigte paa, i den senere Tid har vist sig at være et effektivt Middel til at hindre ubegrundede Prisstigninger og fastholde Prisniveauet for de Varer, der indgaar i Befolkningens daglige Forbrug. For hele vor økonomiske Politik er det af afgørende Betydning saa vidt gør ligt at fastholde Prisniveauet og modvirke den Tendens til Prisstigning, som de begrænsede Varebeholdninger i Forbindelse med den forøgede Pengemængde indebærer. Prisstigninger paa det ene eller det andet Omraade fremkalder let yderligere Prisstigninger, bl. a. paa Lønningsomraadet, og dermed løber man Risiko for at komme ind i en for vort Samfund uheldig Vekselvirkning, som alle maa være enige om saa vidt muligt maa undgaas, selv om et Prisstop kan medføre store Byrder og Vanskeligheder for den enkelte.

Det er min Forvisning, at man fra alle ansvarlige Sider vil være enig i, at det under de bestaaende Forhold er helt nødvendigt at videreføre den Prislovgivning, vi nu har levet under i de Krigsaar, der er gaaet. Fra Regeringens Side er man selvsagt opmærksom paa, at en omfattende og detaljeret Priskontrol paa mange Omraader og i mange Henseender kan virke haardt og

byrdefuldt for Erhvervslivet; men som Forholdene er, og saaledes som Udsigterne tegner sig fremover, er det skønnet at være et afgørende nødvendigt Led i Regeringens økonomiske Politik at søge det foreliggende Prisniveau fastholdt i det Omfang, det overhovedet er gør ligt. Jeg kan tilføje, at Priskontrolraadet og de interesserede Ministerier er indstillede paa som hidtil ved Administrationen af Prisbestemmelserne at tage Hensyn til og afveje alle i Betragtning kommende Interesser og overalt — hvor det skønnes muligt og hensigtsmæssigt — at tage Repræsentanter for Erhvervslivet med paa Raad ved Prisspørgsmaalenes Løsning. At ikke alle Parter kan blive tilfredse, naar Talen er om Regulering af betydningsfulde Prisforhold, er forstaaeligt; det kan jo ikke nægtes, at mange af de Indgreb, der foretages, bereder Erhvervslivet betydelige Vanskeligheder og ofte paalægger den enkelte næringsdrivende Byrder og Afsavn, men jeg har Grund til at tro, at Nødvendigheden af Prislovgivningen, som den her foreligger, og de Foranstaltninger, der hviler herpaa, ogsaa fortsat vil møde Forstaaelse i alle ansvarlige Kredse inden for Erhvervslivet. Hvis denne min Tro bekræftes, vil vi alle komme hurtigere og lettere igennem de svære Tider, vi oplever.

Med disse Bemærkninger skal jeg tillade mig at anbefale Forslaget til hurtig Vedtagelse.“

SITUATIONEN VED KRIGENS AFSLUTNING

Det staar naturligvis klart for alle, at der ved Krigens Afslutning vil komme til at foreligge en meget vanskelig Situation, der vil stille store Krav saavel til Lovgivningsmagten som til Administrationen. Herom udtalte de konservatives Ordfører i Landstinget, *Axel B.*

Lange, — *Provinshandelskammerets tidligere Formand*, sig udførligt ved Prislovens sidste Behandling i Landstinget. Han sagde:

„Nu skal jeg paa ingen Maade bestribe, at de fastlønnede, enten det nu er Arbejdere eller andre Lønmodtagere, og særlig de, der har en ringe Løn, har det særdeles vanskeligt for Tiden; men paa den anden Side maa jeg fremhæve, at der er den afgørende Forskel, at de handlende af den Indtægt, de nu har, skal skaffe sig den Reserve, som skal sætte dem i Stand til at tage Tabene ved det Prisfald, som engang skal og maa komme, og det værste er, at man mange Steder synes at mangle Forstaaelse af Betydningen af dette Problem.

En af de mest fremtrædende og sikkert ogsaa en af de dygtigste Mænd inden for Priskontrollens Administration, Kontorchef Groes, har i et Foredrag, som har været udførligt omtalt i Pressen, udtalt, at han ikke tog Faren for Tab ved Prisnedgangen saa højtideligt, for ved Krigens Afslutning vilde der ingen Varelagre være, og i øvrigt vilde man fra Statens Side være i Stand til at regulere Varetilgangen, saa at Tabene kunde undgaas, ved at man fastholdt Priserne, til de gamle Beholdninger var udsolgt.

Denne Udtalelse af en særdeles fremtrædende Mand inden for Administrationen vidner om meget ringe Forstaaelse af, hvorledes det praktiske Liv former sig. Det vil naturligvis ikke være Krigens Afslutning, der fremkalder Prisfaldet; men paa Grund af den Værehunger, der vil være, og Mangelen paa Tonnage vil det rimeligvis gaa som efter den sidste Verdenskrigs Afslutning, at der ikke straks kommer noget Prisfald, men at tværtimod Prisstigningerne først saa rigtig vil sætte ind; og over for disse Prisstigninger, som skyldes Import af fremmede Varer, vil Priskontrollen være magtesløs. Prisfal-

det kommer naturligvis først, naar der igen bliver for mange Varer, det vil sige naar Lagrene er blevet fyldt og vi paa Grund af den svigtende Købevne ikke kan aftage disse Lagre. Derfor kan der ikke være nogen Tvivl om, at man paa et vist Tidspunkt, tidligere eller senere — det er det, der er den store Vanskelighed; hvis man vidste, paa hvilket Tidspunkt Prisstigninger og Prisfald vilde sætte ind, var det ingen Kunst at disponere i en Erhvervsvirksomhed —, men paa det Tidspunkt, som ingen i Forvejen kender, vil man komme ud for et meget stort Prisfald, naturligvis større, hvis vi kommer højere op med Priserne end nu.

Den anden Indvending, Kontorchef Groes gjorde, var, at Staten vilde have Evne til at klare Situationen for de erhvervsdrivende ved at regulere Indførselen og derved kunde holde Priserne oppe. Det tror ingen forstandig Erhvervsmand paa. Under den forrige Verdenskrig blev det ogsaa lovet Erhvervslivet, at det skulde man nok klare; men naturligvis kan dette Spørgsmaal ikke klares. Naar Varepriserne gaar stærkt ned og man ved, at senere Indførsel vil ske til langt lavere Pris end den tidligere, vil Forbrugerne naturligvis vente med at købe, til de lavere Priser kommer, og derfor vil Afsetningen i saadanne Situationer gaa fuldstændig i Staa. Jeg tror heller ikke, at Forbrugerne vilde finde sig i, at man paa kunstig Maade holdt Priserne oppe i en saadan Situation. Jeg ved ikke, hvordan det danske Landbrug vilde stille sig til, at man søgte at holde Priserne paa Raastoffer til Landbrugets Produktion oppe paa et Tidspunkt, hvor man vidste, at Verdensprisen i Virkeligheden var langt, langt lavere end den, de bestaaende Lagre var indkøbt til.

Jeg ser derfor yderst mørkt paa den Situation, der maa fremkomme til den Tid for dansk Erhvervsliv, og jeg an-

moder den højtærede Handelsminister og Priskontrolraadet om i Administrationen af denne Lovgivning ikke at glemme denne Side af Sagen. Det dan-

ske Samfund vil være daarlig tjent med i den fattige Tid, som vi gaar i Møde, at staa med et økonomisk ødelagt Erhvervsliv.“

Revision af Socialreformen.

Blandt de mange forskellige Love, der er blevet gennemført paa det indrepolitiske Omraade, har næppe nogen under Behandlingen fremkaldt saa megen Diskussion og alligevel efter sin Vedtagelse modtaget med saa relativ Tilfredshed som *Ændringerne i Socialreformen*. Ønskeligheden af at faa gennemført saadanne *Ændringer*, at man fra alle Sider kunde samles om vor sociale Lovgivning, og den livlige Kritik, som stadig kom til Orde, kunde falde til Ro, førte til Nedsættelsen af et Udvalg indenfor de samarbejdende Partier til at undersøge, om Enighed kunde tilvejebringes. Udvalget nedsattes den 8. April 1941 og bestod af Repræsentanter for Regeringen, de samarbejdende Partier, Arbejdsgiverforeningen og Arbejdsløshedskasserne, foruden Embedsmænd fra Arbejds- og Socialministeriet. Fra konservativ Side deltog Kirkeminister *Fibiger*, Folketingsmand *Falk-Jensen* og Landstingsmand *Jørgen Jørgensen*. Arbejdet i Udvalget blev ret langvarigt. Først den 27. Februar 1942 forelaa Udvalgets Betænkning. Paa Grundlag af denne forelagde Arbejds- og Socialminister *Kjærboel* den 15. April 3 Lovforslag til *Ændring af Arbejdsløshedsloven*, *Forsørgsloven* og til

ny Lov om kommunale Beskæftigelsesudvalg.

Konservatismens Stilling.

Fra Socialdemokratiets Side nærede man Frygt for, at Hensigten med Revisionen var at gennemføre Forringelser af de Ydelser, som Socialreformen giver de vanskeligst stillede. Det har aldrig været Hensigten fra konservativ Side. Fra første Færd har vi givet Udtryk for, at vi ikke vilde være med til nogen *Nedsættelse af Satserne*, men at Maalet kun var at faa gennemført saadanne *Ændringer*, der kunde fjerne Kritikken og derigennem i Virkeligheden styrke den sociale Lovgivnings Position. Saaledes udtalte Partiets Formand, daværende Kirkeminister *Fibiger*, ved det konservative Landsraadmøde den 8. November 1941 om Forsøget paa en Revision af Sociallovgivningen:

at „vi saavel som Arbejderklassens Repræsentanter kun har det Ønske, at vi maa naa det bedste og faa den Ordning, som saglig set er den rigtige og den mest betryggende. Og vi vil ikke række Haand til, at onde Tider skal benyttes til at trykke de daarligst stillede Medborgere endnu længere ned.“

Dette Synspunkt var da ogsaa det sejrende ved Revisionens Gennemførelse:

I Udvalgets Betænkning understreges det, at det har været „Hovedformålet at søge Lovgivningen paa heromhandlede Omraader klarere formuleret, saaledes at Misbrug af Arbejdsløshedsforsikringen og den offentlige Forsorg i det videst mulige Omfang udelukkes, endvidere, at foreliggende Muligheder for Arbejde i videst muligt Omfang udnyttes, og endelig, at Lovgivningen udformes saaledes, at den yderligere lægger Vægt paa, at uansvarlig og uforstandig Anvendelse af indtjente Midler modvirkes. Derimod har det ikke været Udvalgets Hensigt at søge de Ydelser, der tilflyder den ubemidlede og trængende Del af Befolkningen, nedsat eller paa anden Maade forringet. Udvalget er i denne Forbindelse gaaet ud fra, at for saa vidt Arbejdsløshedskasserne maatte komme i økonomiske Vanskeligheder, vil Bevillingsmyndighederne stille sig velvilligt til Spørgsmaalet om Statens Bistand.“

Ved Partiets Repræsentantskabsmøde den 25. April 1942 udtalte Rigsdagsgruppens Formand følgende Bedømmelse af Ændringerne:

„Naturligvis er Sociallovsændringerne et Kompromis som saa meget andet her og i andre Lande. Men Forstanden maa raade til at gennemføre denne Ændring i Stedet for at blive staaende ved den gældende Lov. Derfor maa ogsaa alle være forpligtet til, naar Ændringerne er gennemført, at respektere og støtte dem. Det konservative Parti og jeg havde

maaske ogsaa Ændringer, som vi kunde have paakaldt politisk Fordel af at fremhæve i den givne Situation; men det har dog altid været en god Skik, som vi har fulgt, naar en politisk Afgørelse er faldet, som den er faldet her, saa at respektere den.

Det er i denne Forbindelse værd at notere sig, at Ændringerne til Socialloven ikke rører ved Sætserne. Mon den Opfattelse ikke efterhaanden kan slaa igennem i alle Kredse, at man ud fra en stærk og levende social Interesse med fuld Ret kan hævde, at *det er en god social Gerning at fjerne de væsentlige Aarsager til Kritiken og derved befri Sociallovgivningen for Angrebsfælder.*

Det er i denne Aand, jeg gerne vil have den konservative Indsats i dette Arbejde set. Saaledes vil vi ogsaa handle i Fremtiden overfor de sociale Hjælpeforanstaltninger. Intet Menneskeværk er endeligt. Hvornaar tør vi paastaa at have sagt det sidste Ord? Vi kommer vel til at drøfte Sociallovgivningen igen. *Vor Retningslinie er denne: God og rundelig Hjælp til enhver, som uforskyldt er i Nød, og Kontrol med, at Hjælpeforanstaltningerne ikke kan misbruges og ikke vil hindre det sunde Arbejdslivs fulde Udfoldelse.“*

Ved Lovens Gennemførelse anerkendtes det fra alle Sider, at Landstingsmand *Jørgen Jørgensen* havde en ganske særlig Andel i, at Forhandlingerne fik et saa rigtigt og gunstigt Forløb.

Brugsforenings-Beskatningen.

Det er bekendt, at Det konservative Folkeparti igennem mange Aar har arbejdet meget stærkt i Rigsdagen for at faa gennemført en virkelig Beskatning af Brugsforenin-

gerne og de kooperative Foretagender.

Imidlertid var de politiske Magtforhold af en saadan Karakter, at det var os umuligt, da vi i Realite-

ten stod alene, at faa vore Synspunkter gennemført. Baade Socialdemokratiet, Venstre, det radikale Venstre og andre var imod en virkelig Beskatning, skønt de undertiden — af agitationsmæssige Grunde velsagtens — gav Udtryk for en vis Sympati med en saadan Beskatning. *Hver Gang det kom til en virkelig Afgørelse, stod vi alene.*

Først i Samlingen 1939—40 lykkedes det Det konservative Folkeparti i Princippet at faa gennemført Beskatningen af Brugsforeninger.

Det er formentlig alle bekendt, at efter den store Krigs Indtræden, blev der stillet Forslag om et betydeligt Komplex af Skattelove, der blev behandlet i Samlingen 1939—40 (Folketingsudvalgets Betænkning blev afgivet den 14. Marts 1940). Selvom det maatte staa enhver konservativ klart, at disse Skattelove var en Nødvendighed for Landet, forlangte vi alligevel af retfærdighedsmæssige Grunde for at gaa med dertil, at Brugsforeningsbeskatningen nu virkelig maatte gennemføres. Det lykkedes da ogsaa at skabe et Flertal paa Rigsdagen for en ændret Indstilling, saaledes at det nu i Princippet blev fastslaaet, at enhver Brugsforening, hvad enten den kun fordeler Varer til Medlemmer eller tillige handler med Ikke-Medlemmer, er skattepligtig.

Desværre havde vi ikke Magt til at gennemføre vore Tanker til Bunds. Vi maatte som det Mindretal, vi jo nu engang er, gaaet ind paa følgende:

I den ansatte skattepligtige Indkomst fradrages, forinden Skatten beregnes, dels 5% af den dividendeberettigede Del af Omsætningen, dels en Trediedel af den Del af den efter 5%’s Fradrag resterende skattepligtige Indkomst, som anvendes til Forøgelse af Foreningens Formue.

Vi saa vel, at den pekuniære Betydning af Skatten ved denne Indskrænkning ikke vilde være særlig stor, men maatte slaa os til Taals med, at nu var i hvert Fald Princippet om Skattepligt gennemført, og saa haabe, at det kunde lykkes os efterhaanden at faa Fradragsprocenten nedsat. Aaret efter viste det sig da ogsaa for os muligt at faa de 5% nedsat til 4%, skønt vi stod alene med Kravet derom, idet vi saa til Gengæld maatte indgaa paa ikke at rejse dette Spørgsmaal, medmindre der iøvrigt skete Forandringer i Statens Udskrivning af Skatter.

Desværre maa det jo ogsaa erkendes, at denne Skattepligt drejede sig om Statsskatterne, *medens der jo ingen Pligt for Brugsforeningerne herefter er til at svare Skat til Kommunerne.*

Netop i dette Foraar er Spørgsmaalet om Skattepligt til Kommunerne paany blevet rejst meget stærkt af Folketingsmand, Ingeniør *Korsgaard* i Forbindelse med en Ændring af de kommunale Skatte regler angaaende Størrelsen af Børnefradragene.

Vi kunde naturligvis ikke, da netop vi ud fra befolkningspolitiske Synspunkter har rejst Spørgsmaalet om større Børnefradrag, gøre vor Tilslutning til et Forslag herom afhængig af, hvorvidt man vilde tilslutte sig vort Forslag om kommunal Beskatning af Brugsforenin-

gerne. Men *det lykkedes dog Ingeniør Korsgaard at faa Indenrigsministerens Tilsagn om vedkommende Revisioner af den kommunale Skattelovgivning at tage Spørgsmaalet om den kommunale Beskatning af Brugsforeninger op til en hurtig og velvillig Overvejelse.*

»Dansk Samling« og Valget.

Arne Sørensens Parti, Dansk Samling, har anmeldt sin Deltagelse i Valgkampen og har opnaaet de fornødne 10.000 Underskrifter. „Dansk Samling“ deltog ogsaa i det sidste Valg. Dengang slap man lettere til Deltagelsen, idet man formaade en socialdemokratisk Folketingsmand til at udtræde af Socialdemokratiet og anmelde Arne Sørensens Parti. Imidlertid fik man forsaavidt ikke megen Glæde af Deltagelsen, som man kun fik godt 8.000 Stemmer, der saaledes gik fuldstændig til Spilde. Hvorledes det vil gaa dennegang, kan man jo ikke vide paa Forhaand, men en Risiko er der jo altid for, at Stemmer, afgivet paa „Dansk Samling“ gaar til Spilde. Hvor meget Partiet selv venter, fremgaar formodentlig af, at Arne Sørensen har udtalt, at hvis han blot ved Lejlighed kunde faa et Minimum paa to Mand ind i Folketinget, saa vilde den sande Fornyelse i Danmark være indvarslet. Dette betyder iøvrigt for hans Vedkommende en Ændring i Synspunkter. I 1937 udtalte han, at

han og hans Meningsfæller først vilde nærme sig Rigsdagen, naar de var sikre paa at komme ind med 15—20 Mandater. „Vi har ingen Interesse i,“ sagde han, „at sætte os ind og glo i Folketingssalen ved Siden af Retsstatsfolkene og Kommunisterne, der i Virkeligheden kun har opnaaet at blive betragtet som Kværunder.“

Arne Sørensen gaar ved dette Valg ind for Folkestyret. Han, som alle andre, ved, at Folkestyret svigter det danske Folk ikke. Men ogsaa her er der en vis Ændring i Indstillingen.

Paa et Møde i Aarhus i 1937 indledede han ifølge „Aarhus Stiftetid.“ et Foredrag saaledes: „Jeg vil tale om et uanstændigt Emne, jeg vil sige noget om dansk Politik. Denne Politik er nogle Streger mere umoralsk end selve det umoralske. Den er nemlig Løgn og Bedrag. Og fordi det politiske Liv i Dag er noget andet, end det engang var, vender mange unge sig i Dag med Ubehag fra det.“

Hvis man tænker sig, at Arne Sørensens Forventninger om at faa 2—3 Mand ind i Rigsdagen gaar i

Opfyldelse, rejser sig naturligt Spørgsmaalet, om det kan tillægges nogen Betydning for den politiske Gerning i den Tid, den kommende Rigsdag skal arbejde. Det er klart, at denne lille Repræsentation vil være lige saa magtesløs i Rigsdagsarbejdet, som f. Eks. „Dansk Folkeparti“ har været det. Men ved Valgopgørelsen vil det betyde en Svækkelse af de samarbejdende Partiers Mandattal og vil let kunne blive taget til Indtægt for en Opposition, der har et helt andet Sigte. Det, Valget drejer sig om, er klart og utvetydigt og uden Svinkeærinder at faa fastslaaet, at der ikke er sket nogen Ændring i det danske Folks Indstilling overfor Folkestyret, og at det stadigvæk er i Stand til igenem en Samling af de nationale Kræfter og ikke en Splittelse af dem at give et Udtryk for vor nationale Holdning og Vilje. Tilslutning til Dansk Samling vil kun kunne fortegne dette Billede og skabe Usikkerhed.

Den Rigsdag, der nu vælges, vil formentlig sidde, til vi er kommet fra Krigen over i Freden. Den Regering, som da skal løse de store, nationale, nordiske og økonomiske Opgaver, vil komme til at udgaa af de samarbejdende Partier. At styrke Konservatismen nu betyder at styrke Konservatismens Muligheder

for at kunne udøve Indflydelse paa den Tids Opgaver. At kaste sine Stemmer paa et Parti som „Dansk Samling“ vil baade i det Tilfælde, at de faar nogle Repræsentanter valgt, og hvis de ikke faar det, betyde at kaste sin Indflydelse bort.

Professor Hal Koch afviser Forbindelse med »Dansk Samling«.

Der er maaske adskillige, som tror, at Dansk Samling har særlig Forbindelse med Dansk Ungdomsamvirke. Det er en Fejltagelse. I Esbjerg havde nogle Tilhængere af Arne Sørensen udspredd nogle Rygter om, at Professor Hal Koch støttede „Dansk Samling“.

I den Anledning bringer Bladet „Vestkysten“ følgende skarpe og klare Udtalelse af Professor Hal Koch:

„I Anledning af Rygterne om, at jeg skulde være villig til at lade mig opstille af Partiet „Dansk Samling“, ønsker jeg at udtale,

at jeg under ingen Omstændigheder vil have nogen som helst Forbindelse med „Dansk Samling“;

at jeg beklager, at „Dansk Samling“ stiller op til det kommende Valg, og

at jeg paa det bestemteste vil fraraade at stemme paa dette Parti, medens jeg saa indtrængende som muligt vil opfordre alle til at give deres Stemme til et af de fem samarbejdende Partier.“

Professoren tilføjer, at han overhovedet ingen Henvendelse har modtaget fra „Dansk Samling“.

Retsforholdene.

Blandt de vanskeligste Problemer, som Besættelsen af Danmark medførte, har Spørgsmaalene omkring Retstilstanden i Landet stedse hørt til de vanskeligste. Tyske Troppers Tilstedeværelse under de foreliggende Forhold og andre Forhold, der knytter sig til Besættelsen, har i hele Perioden Gang paa Gang frembudt Vanskeligheder. Fra dansk Side har Maalet naturligvis hele Tiden maattet være helt og fuldt at søge at bevare den fulde Retshaandhævelse paa danske Hænder. Men det har ogsaa staaet klart, at de ekstraordinære Tilstande har maattet fremkalde ekstraordinære Forholdsregler. Dette har været Baggrunden for den særlige Lovgivning paa Straffelovgivningens og Retsplejelovgivningens Omraade, der er blevet gennemført. Fra Lovgivningsmagts Side har man set paa disse Love som en Nødvendighed paa Grund af Omstændighederne, men ogsaa som et virksomt Middel til, ja, næsten en Forudsætning for, at det kunde lykkes os at undgaa Indgreb, der vilde betyde, at Spørgsmaalene vedrørende de særlige Krigsforbrydelser og -forseelser: Spionage, Sabotage og Zersetzung unddroges

dansk Retspleje, og derved et Problem rejstes, der kunde bringe hele Tilstanden i Fare.

De ekstraordinære Love.

I Tilslutning til en Spionagesag mod Oberstløjtnant Ørum og Løjtnant af Reserven, Jessen, gennemførtes den 18. Januar 1941 et Tillæg til Borgerlig Straffelov. Heri bestemmes det bl .a., at den, der udbreder Rygter, som er egnede til at skade Landets Interesser i Forhold til Udlandet, straffes, *selv om Udbredelsen ikke sker offentligt*, med Bøde eller Hæfte eller med Fængsel indtil 1 Aar. Drejer det sig om Efterretninger vedrørende militære Anliggender, er Straffen Fængsel paa Livstid, i mindre grove Tilfælde Fængsel ikke under 1 Aar.

Med Fængsel paa Livstid, i mindre alvorlige Tilfælde med Fængsel ikke under 1 Aar, straffes den, der „i Forhold til udenlandske militære Styrker, der efter Overenskomst med den danske Regering befinder sig her i Landet:

1. træder i Modstandernes Krigstjeneste eller yder Modstaderne en Bistand, der er egnet til at

udsætte disse militære Styrkers Sikkerhed for Fare,

2. ødelægger, beskadiger eller bortskaffer Krigsmateriel eller Indretninger, der tjener disse Styrkers Formaal, eller paa anden Maade hindrer eller forstyrrer saadanne Genstandes Anvendelse, eller
3. i øvrigt foretager Handlinger af lignende Karakter, som er egnede til alvorligt at skade Danmarks Interesser i Forhold til Udlandet.“

Da Oberstløjtnant Ørum var arresteret i Tyskland, var Sagen først rejst ved tysk Ret, men det lykkedes at faa den overgivet til Paadømmelse ved dansk Ret paa Betingelse af, at der her tilvejebragtes den fornødne Hjemmel til at ikende de tiltalte, saafremt de fandtes skyldige, Straf af en Strenghed, svarende til de af dem begaaede alvorlige Forbrydelser. I denne Anledning optoges i den ovennævnte Lov af 18. Januar 1941 i § 7, 2. Stykke, en Bestemmelse om, at *Loven finder Anvendelse paa Handlinger, med Hensyn til hvilke Undersøgelse er indledet, men Sagen ikke afsluttet ved Lovens Ikrafttræden.*

Denne Bestemmelse er i Modstrid med den almindelige gældende Regel om, at en Lov ikke kan faa Gyldighed overfor Gerninger, der har fundet Sted før Lovens Forelæggelse; men da Bestemmelsen alene fik Betydning for den foreliggende Sag og det derved lykkedes at undgaa, at de paagældende blev dømt i

Tyskland, fandt man det gørligt at overvinde de principielle Betæneligheder.

Ændringer i Retsplejeloven.

Den 21. Maj 1941 gennemførtes et betydningsfuldt Lovforslag om vigtige Ændringer i det danske Retsystem. Loven begrundedes med, at det havde vist sig, at de i Retsplejeloven indeholdte Bestemmelser ikke paa alle Punkter frembyder Mulighed for paa tilstrækkelig effektiv Maade at sikre Hemmeligholdelsen af Oplysninger, der fremkommer under Behandlingen af Retssager, og som, hvis de kommer til udenforstaaendes Kundskab, kan være til Skade for Statens Sikkerhed eller Forhold til fremmede Magter. Nærværende Forslag tager i første Række Sigte paa ved hensigtsmæssige Undtagelsesbestemmelser at bøde paa denne Mangel.

Det, der har særlig Interesse ved Loven, findes i de midlertidige Bestemmelser, der skal revideres i Rigsdagssamlingen 1943—44. Det hedder heri, at Højesteret paa Begæring af Anklagemyndigheden i hvert enkelt Tilfælde kan bestemme, at Landsretsbehandlingen bortfalder, *saafremt Hensynet til Statens Sikkerhed eller Forhold til fremmede Magter gør det paakrævet, at Sagen behandles uden Medvirken af Nævninge.* Ligeledes kan Højesteret efter Anklagemyndighedens Begæring i hvert enkelt Tilfælde, naar de ovennævnte Grunde foreligger, bestemme, at Sager, der henhører un-

der Underretterne, skal *behandles uden Medvirken af Doms mænd.*

Bestemmelserne tænkes særlig bragt i Anvendelse i Sager angaaende Sabotage, Spioneri, Attentater o. l. samt visse Forbrydelser mod Statens Sikkerhed eller mod Statsforfatningen og de øverste Statsmyndigheder.

Streng Straffe for Demonstrationer.

Ved en Fodboldkamp Grundlovsdag 1941 mellem et udvalgt dansk Hold og det østrigske Fodboldhold „Admira“ kom det til nogle Demonstrationer og Sammenstød mellem det danske Publikum og Medlemmer af den tyske Værnemagt. Paafølgende planlagte Kampe blev aflyst, men hvad der var alvorligere: Justitsministeriet udfærdigede den 9. Juni en Bekendtgørelse, hvorefter Demonstrationer i Ord og Gerning, som er egnede til at skade Forholdet til de udenlandske militære Styrker, der efter Overenskomst med den

danske Regering befinder sig her i Landet, skulde straffes efter Loven af Maj 1940 om Forseelser under Mørklægning eller Luftværnstillstand.

Straffen for Overtrædelse er Bøde, Hæfte eller Fængsel indtil 2 Aar, saafremt højere Straf ikke er forskyldt efter den øvrige Lovgivning.

Disse Love har dannet Baggrunden for de efterhaanden ret talrige Sager, der har været. Fra tysk Side har man aldrig i Princippet anerkendt den danske Ret til at udøve Jurisdiktion i de ofte omtalte 3 Arter Sager, men i Praxis er det indtil midt i Sommeren 1942 altid sket. Siden da har der foreligget en Række Tilfælde, hvor Forholdene er blevet ændret, men Sagen er til Stadihed til Forhandling mellem danske og tyske Myndigheder, og alle Bestræbelser, der ogsaa synes at skulle lykkes, vil fortsat gaa ud paa, at der ikke paa dette Omraade sker afgørende Ændring i den igennem Tiden fastslaaede Praxis.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Historisk Redegørelse	5
Folketingets Beslutning den 19. Januar 1940	5
Danmark besættes	7
Kongens Proklamation	7
Samlingsregeringen dannes	8
Ansaret for 9. April	8
Fællesregeringen af 8. Juli 1940.....	8
Partiernes Manifest	9
Scavenius' Erklæring af 8. Juli 1940	10
Staunings Erklæring om Formen for Regeringsdannelsen	11
Treklangen i Forfatningen	11
Regeringskrisen Nytaar 1941	11
Christmas Møller udtræder af Rigsdagen	11
Justitsminister Harald Petersen træder tilbage	12
Forbud mod Kommunismen	12
Antikominternpagten	14
Ministeriet Buhl	14
Advarsel mod Sabotage	15
Regeringsskiftet 9. November 1942	15
Baggrunden	16
Bemyndigelsesloven	18
Partierne og den nye Regering	19
Samarbejdet	19
Udtalelser af konservative Politikere	20
Om Folkestyrets Fremtid	20
Forholdet mellem Danmark og Tyskland	21
Norden og vi	24
Svenske Udtalelser om Norden	25
Danske Udtalelser om Norden	26
Socialdemokratiet og Norden	26
Økonomi og Samhandel	28
Forsvaret og Folket	30
Socialdemokratiet og Forsvaret	30
Reformer for de Værnepligtige	31
Løn og Priser	32
Konservative Udtalelser om Prisstop og Lønstop	33
Revision af Socialreformen	36
Konservatismens Stilling	36
Brugsforeningsbeskatningen	37
„Dansk Samling“ og Valget	39
Hal Koch og „Dansk Samling“	40
Retsforholdene	41
Ændringer i Retsplejeloven	42

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk